

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

HANDELSHÖGSKOLAN
vid Göteborgs universitet
Företagsekonomiska institutionen

Upplysningar om finansiella risker

*Förändras företagens upplysningar om risker vid en
konjunktur nedgång?*

Magisteruppsats i företagsekonomi

Inriktning: Externredovisning
och företagsanalys

Höstterminen: 2009

Handledare: Gunnar Rimmel

Författare: Sofie Setterberg
Emma Sjöholm

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning och Företagsanalys, Magisteruppsats, HT 2009

Författare: Sofie Setterberg och Emma Sjöholm

Handledare: Gunnar Rimmel

Titel: Upplysningar om finansiella risker – *Förändras företagens upplysningar om risker vid en konjunkturedgång?*

Bakgrund och problem: 2007 var ett år då de svenska företagen expanderade och det fanns en stor optimism inom ekonomin. Året som följde drabbades av den djupaste krisen sedan 1930-talet vilken utlöstes av Lehman Brothers konkurs i USA och hela världsekonomin gick in i en lågkonjunktur. Påverkas upplysningslämnandet av finansiella risker i en lågkonjunktur och är en eventuell förändring hänförlig till företagets storlek eller branschtillhörighet.

Syfte: Syftet med uppsatsen är att undersöka årsredovisningar från åren 2007 och 2008 och jämföra om det finns skillnader mellan åren hur företagen upplyser om sina risker. Vidare kommer det att undersökas om skillnader beror på företagets storlek eller branschtillhörighet.

Avgränsningar: Enbart svenska företag ingår i studien och som har följt IFRS under räkenskapsåren 2007 och 2008. Vidare är det enbart företag inom branscherna Finans och Fastighet, Dagligvaror samt Industri som kommer att granskas.

Metod: Uppsatsen har en kvantitativ ansats med årsredovisningar som utgångspunkt. Ett urval har genomförts av 75 företag vilka är noterade på Stockholmsbörsen. Dessa företag har valts ut med hjälp av ett stratifierat urval.

Slutsats: Den empiriska undersökningen visar inte på någon större förändring i upplysningslämnandet avseende de undersökta åren. Ingen skillnad har visats avseende ett företags storlek respektive branschtillhörighet. Detta kan bero på att IFRS-regelverket redan ställer höga krav avseende informationslämnandet. Vidare kan det bero på att företagen inte prioriterar ett ökat upplysningslämnande då detta medför ökade kostnader och företagen väljer i en lågkonjunktur att se över sina resurser.

Förslag till vidare forskning: En intressant infallsvinkel skulle kunna vara att välja ett mindre antal företag från olika branscher och granska de mer ingående och se hur de har påverkats av den rådande krisen.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Gunnar Rimmel för all hjälp under uppsatsens gång.

Vi vill även tacka Svetlana Sabelfeld, Mariana Grahova och vår opponentgrupp som har bidragit med konstruktiv kritik.

Göteborg 2010-01-11

Sofie Setterberg

Emma Sjöholm

Förkortningslista

IASB	International Accounting Standard Board
IAS	International Accounting Standard
IFRS	International Financial Reporting Standard

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
1.1 BAKGRUND	7
1.2 PROBLEMDISKUSSION	8
1.2.1 PROBLEMFÖRMULERING	9
1.3 SYFTE	9
1.4 AVGRÄNSNINGAR	9
1.5 UPPSATSENS DISPOSITION	10
2. REFERENSRAM	11
2.1 UPPLYSNINGAR	11
2.1.1 TRANSPARENS	11
2.1.2 INFORMATIONASASYMMETRI	12
2.1.3 KOSTNAD – NYTTA	13
2.1.4 FÖRETAGENS FÖRHÅLLNINGSSÄTT TILL UPPLYSNINGAR	14
2.2 TEORIER	16
2.2.1 INSTITUTIONELLA TEORIN	16
2.2.2 AGENT PRINCIPAL TEORIN	17
2.2.3 POSITIV REDOVISNINGSTEORI	17
2.3 TIDIGARE FORSKNING	19
2.4 HUR DE OLIKA BRANSCHERNA HAR PÅVERKATS AV KRISEN	19
3. METOD	21
3.1 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	21
3.2 VAL AV METOD	21
3.2.1 VAL AV FÖRETAG	22
3.2.2 BORTFALL	23
3.2.3 DATAINSAMLING	23
3.2.4 BEARBETNING AV EMPIRIN	24
3.2.5 DISPOSITION AV ANALYSEN	26
3.3 STUDIENS TROVÄRDIGHET	26
3.3.1 VALIDITET	26
3.3.2 RELIABILITET	27
3.3.3 KÄLLKRITIK	27
4. EMPIRI	28
4.1 2007	28
4.1.1 FÖRETAGENS UPPLYSNINGSLÄMNANDE BEROENDE PÅ STORLEK	28
4.1.2 FÖRETAGENS UPPLYSNINGSLÄMNANDE BEROENDE PÅ BRANSCHTILLHÖRIGHET	29
4.2 2008	31
4.2.1 FÖRETAGET STORLEK	31
4.2.2 FÖRETAGETS BRANSCHTILLHÖRIGHET	32

4.3 SAMMANFATTANDE JÄMFÖRELSE MELLAN ÅREN 2007 OCH 2008	33
4.4 STATISTISKA TESTER	34
5. ANALYS	35
5.1 FÖRÄNDRAS FÖRETAGENS UPPLYSNINGAR OM RISKER VID EN KONJUNKTUR-NEDGÅNG?	35
5.2 PÅVERKAS UPPLYSNINGSLÄMNADET AV FÖRETAGET STORLEK?	36
5.3 PÅVERKAS UPPLYSNINGSLÄMNADET AV FÖRETAGETS BRANSCHTILLHÖRIGHET?	37
6. SLUTSATS	40
6.1 INLEDNING	40
6.1.1 FÖRÄNDRAS FÖRETAGENS UPPLYSNINGAR OM RISKER VID EN KONJUNKTUR-NEDGÅNG?	40
6.1.2 PÅVERKAS INFORMATIONSLÄMNADET AV FÖRETAGETS STORLEK?	41
6.1.3 PÅVERKAS INFORMATIONSLÄMNADET AV FÖRETAGETS BRANSCHTILLHÖRIGHET?	42
6.2 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	43
7. KÄLLFÖRTECKNING	44
BILAGOR	49
BILAGA 1 – ANALYSERINGSMALL VID ÅRSREDOVISNINGSGRANSKNINGEN	49
BILAGA 2 – OBSERVATIONSSCHEMA 2007 / 2008	49
BILAGA 3 – KODNING VID KRUSKAL-WALLIS TEST I SPSS	51
BILAGA 4 – STATISTISKA TESTER	52

1. Inledning

I detta inledande kapitlet presenteras en bakgrund till problemet vilket följs av en problemdiskussion. Problemdiskussionen avslutas med studiens forskningsfråga och därefter presenteras studiens syfte och de avgränsningar som har gjorts. Slutligen beskrivs den fortsatta dispositionen.

1.1 Bakgrund

En högkonjunktur kännetecknas av att det råder en stor optimism inom ekonomin.¹ Under sommaren 2007 värderades aktierna på New York-börsen till det högsta värdet i dess historia och likväl på den svenska börsen tycktes det inte finnas några gränser för hur högt en aktie kunde värderas. Under hösten 2008 försattes den amerikanska investmentbanken Lehman Brothers i konkurs och detta blev en negativ katalysator för den globala ekonomin. Lehman Brothers konkurs blev upprinnelsen till en av de största ekonomiska depressionerna i modern tid och indikerades av att förtroendet för banksystemet havererade. I och med detta slutade bankerna låna ut pengar till varandra och det resulterade i sin tur i ett tvärstopp i ekonomin trots att centralbankerna snabbt insåg behovet att fylla marknaden med kapital genom stödlån.²

I Sverige drabbades tillverknings- och exportföretagen svårt av den globala krisen. Tillverkningsindustrin drabbades hårt av den rådande lågkonjunkturen och många företag har tvingats genomföra stora varsel.³ I AB Volvos årsredovisning utläses att 2007 var ett lönsamt år och att det tredje kvartalet under 2008 var det mest framgångsrika kvartalet i Volvos historia. Därefter vände Volvos framgång och slutet av 2008 kom att vara den sämsta perioden i företagets historia.⁴

De svenska bankerna drabbades även de hårt av krisen och detta på grund av deras stora exponering i Baltikum vilket har medfört stora kreditförluster och bidragit till att bankerna har en mycket försiktig inställning till nya utlåningar. Däremot har de svenska fastighetsbolagen inte märkt av krisen nämnvärt på grund av de låga räntorna.⁵

Företag inom dagligvarubranschen har märkt av krisen i viss mån men inte drabbats lika hårt som andra branscher. Dock har sällanköpsvaror märkt av krisen då kunderna valt att köpa billigare produkter än tidigare.⁶

I den lågkonjunktur som följde av krisen gick man från en stor optimism till en pessimism inom ekonomin.⁷ Lågkonjunkturen medför en ändrad syn på risker i jämförelse i en högkonjunktur där risker inte tas på stort allvar och optimismen är större

¹ Wennberg, I. "För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen" 2003

² Trane, A "Ekonomiåret 2008: Den stora kraschen" 2008

³ Ibid

⁴ AB Volvos årsredovisning 2008

⁵ Riksbanken "Företagsinterjuver maj 2009" 2009

⁶ Ibid

⁷ Riksbanken "Företagsinterjuver december 2008 – januari 2009" 2009

än riskerna. I en lågkonjunktur efterfrågas däremot att riskanalyser är mer transparenta och objektiva.⁸ Under osäkra förhållanden efterfrågar företagens intressenter likaså allt mer upplysningar.⁹

1.2 Problemdiskussion

Ett av IASB:s mål med de finansiella rapporterna är att företagen ska vara mer transparenta i sitt informationsgivande.¹⁰ För att redovisningen ska nå ökad transparens ska företagen lämna utförliga upplysningar om bland annat risker och osäkerhetsfaktorer.¹¹ Det bidrar även till att minska den rådande informationsasymmetri som finns på de finansiella marknaderna.¹² Frågan som dock uppkommer är vad optimal transparens är för aktieägarna, vilka är de tänkta användarna av de finansiella rapporterna enligt IASB.¹³

Företagens intressenter efterfrågar även frivilliga upplysningar av företaget och som ordet antyder är upplysningarna frivilliga och regleras därmed inte. Det medför att det är upp till det enskilda företaget att identifiera samt kommunicera informationen till sina intressenter.¹⁴ Företagen måste vidare finna en bra balans av informationsmängden. Det är väsentligt att företagen lämnar detaljerad information men samtidigt att inte tunga de finansiella rapporterna med för mycket information.¹⁵

En annan viktigt aspekt av informationslämnandet, utifrån ett företagsperspektiv, är att företagens konkurrenter kan dra nytta av den företagsspecifika informationen. Det kan vara en negativ aspekt för informationslämnandet och medför att det kan finnas olika incitament för informationslämnandet.¹⁶ Informationslämnande kan även ses utifrån aspekten kostnad och nytta. När företagen upprättar de finansiella rapporterna ses detta som en ekonomisk aktivitet och även om företagens intressenter skulle behöva en viss information måste nyttan av den vara högre än de kostnader som upprättandet för med sig.¹⁷

IFRS 7 är den standard som reglerar vilka upplysningar ett företag ska lämna om sina finansiella instrument. Enligt standarden ska företagen bland annat lämna kvantitativa upplysningar som ska ge en bild av företagens risker. Detta betyder i sin tur att företaget ska lämna upplysningar om exponeringen för varje enskild risk på balansdagen, lämna

⁸ Wennberg, I "För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen" 2003

⁹ Ström, N "Essays on Information Disclosure. Content, Consequence and Relevance" 2006

¹⁰ Marton et al "IFRS- I teori och praktik" 2008

¹¹ Barth, M-E. Schipper, K. "Financial Reporting Transparency" 2008

¹² Healy, P.M, Palepu K. "Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature" 2001

¹³ Oxelhiem, L "Ingen indikation på ökad transparens" 2006

¹⁴ Ernst & Young "Investors on risk,. The need for Transparency" 2006

¹⁵ Wihlborg, H. Bäckström, A. " Krav på upplysningar om risker i årsredovisningen" 2002

¹⁶ Oxelhiem, L "Ingen indikation på ökad transparens" 2006

¹⁷ Smith, D "Redovisningens språk" 2006

upplysningar om kreditrisk, likviditetsrisk och marknadsrisk samt hur riskerna hanteras.¹⁸ Standarden innebär ett utökat upplysningslämnande från företagets sida.¹⁹

När ett företag lämnar upplysningar kan det ifrågasättas om det skiljer sig mellan olika konjunkturer. Om det skulle visa sig att det är en variation i informationslämnandet är det då beroende på företagets storlek eller branschtillhörighet?

1.2.1 Problemformulering

Utifrån den förda problemdiskussionen har följande problemformulering formulerats

- Förändras företagets upplysningar om risker vid en konjunkturedgång?

För att svara på den här problemformuleringen uppkommer följande delfrågor:

- Är en eventuell skillnad hänförlig till företagets storlek?
- Är en eventuell skillnad hänförlig till företagets branschtillhörighet?

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är att genom undersökning av årsredovisningar från åren 2007 och 2008 jämföra om skillnader finns mellan åren avseende hur företagen upplyser om sina risker. Vidare kommer det att undersökas om skillnader finns avseende företagets storlek eller branschtillhörighet.

1.4 Avgränsningar

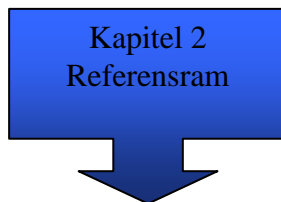
De företag som har valts att granskas i den här studien är företag som är noterade på Stockholmsbörsen per den 17 november 2009 och som tillämpat IFRS de senaste två räkenskapsåren. Vidare är det enbart företag som omfattas av branscherna Finans och Fastighet, Dagligvaror samt Industri som kommer att ingå i studien. De risker som studien omfattar är hämtade från IFRS 7 p.36 kreditrisk, p.39 likviditetsrisk och p.40 marknadsrisk.

¹⁸ IAS Plus ”IFRS 7” <http://www.iasplus.com/standard/ifrs07.htm> (2009-12-07)

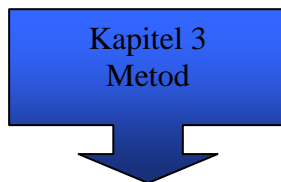
¹⁹ Edlund, C. Kyrö, J. ”Nyheter inför bokslutet 2007” 2007

1.5 Uppsatsens disposition

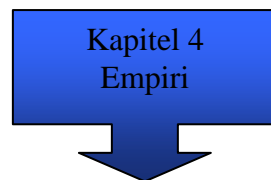
I det inledande kapitlet presenteras bakgrund, problemdiskussion, problemformulering, syfte samt avgränsning för uppsatsen. Kapitel följs sedan av det kapitelinnehåll som beskrivs nedan;

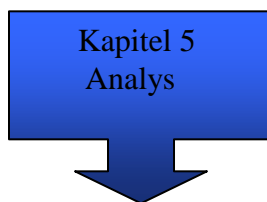
Kapitel 2 – I kapitlet presenteras referensramen som innehåller olika aspekter om upplysningar samt olika teorier.

Kapitel 3 – Här redogörs uppsatsens arbetsprocess, val av metod samt urval av företag. Vidare presenteras hur informationsinsamlingen till empirin samt referensramen har genomförts samt hur denna information har bearbetats. Det förs dessutom en kritisk diskussion om uppsatsens kvalitet.

Kapitel 4 – Kapitlet beskrivs av empirin som samlats in utifrån företagens årsredovisningar.

Kapitel 5 – I det femte kapitlet analyseras det empiriska materialet utifrån referensramen.

Kapitel 6 – I det avslutande kapitlet besvaras studiens frågeställning. Det förs också en diskussion om reflektioner utifrån företagens upplysningar om risker. Slutligen ges förslag på fortsatt forskning inom ämnet.

2. Referensram

I kapitlet beskrivs upplysningarnas roll och den informationsasymmetri som finns på kapitalmarknaden. Vidare diskuteras aspekten transparens samt upplysningarna utifrån företagets kostnads – nytta aspekter. I kapitlet presenteras olika teorier som kan appliceras på upplysningar och organisationer. Avslutningsvis presenteras en kort beskrivning om de olika branscherna har påverkats av krisen.

2.1 Upplysningar

IASB ger ut principbaserade standarder vilket medför att företagen måste göra sina egna bedömningar och antaganden vid tillämpandet av standarderna. Det är viktigt att företagen lämnar utförliga upplysningar om vilka antaganden och bedömningar som gjorts så att läsaren av den finansiella rapporten kan skapa sig en egen uppfattning.²⁰ Noterna gör det möjligt för läsaren att ta del av relevant information om bland annat osäkerhetsfaktorer som påverkar balans- och resultatposter.²¹ Frivilliga upplysningar är den information som företagen frivilligt lämnar som därmed inte är tvingande enligt lag. Informationen ger användarna av den finansiella rapporten ytterligare information som kan vara betydelsefull för ett investeringsbeslut och ökar därmed de finansiella rapporternas relevans.²² Det har noterats i olika studier att den informationen som lämnas i de finansiella rapporterna är den viktigaste informationskällan för en investerare.²³

2.1.1 Transparens

I de diskussioner som uppmärksammas i tidskrifter om redovisning och redovisningsskandaler är ordet transparens frekvent förekommande. Transparens i redovisningen beskrivs som att företagen ska lämna mer information.²⁴ Många aktörer på den finansiella marknaden anser att kravet på redovisningens transparens måste höjas det vill säga ett ökat informationslämnande från företagen. När information ska kommuniceras mellan företagsledningen och dess intressenter anser kritiker att det är en brist av information vilken innebär en brist på transparens.

För att ett företag ska kunna ge sina intressenter relevant information och vara transparanta i sin kommunikation är det viktigt att företaget förstår vad deras intressenter efterfrågar. Det är också viktigt att företagen hittar en bra balans mellan risken att tynga rapporten med alltför mycket detaljerade upplysningar och risken att den mest väsentliga informationen döljs på grund av en för hög aggregerad nivå.²⁵ Investerare upplever att företagen lämnar mycket information om företaget i sina finansiella rapporter men att företagen inte upplyser lika utförligt om företagets risker. Det är viktigt att företagen upplyser om de rådande riskerna och visar vad företaget har för riskpolicy.

²⁰ Marton et al ”IFRS – i teori och praktik” 2008

²¹ Internationell Redovisningsstandard, Föreställningsramen p21 2009

²² Gray, S, J. Skogsvik, K. ”Voluntary Disclosures of Quoted Pharmaceutical Companies in Sweden and the UK” 2004

²³ Ström, N ”Essays on Information Disclosure. Content, Consequence and Relevance” 2006

²⁴ Barth, M-E. Schipper, K. ”Financial Reporting Transparency” 2008

²⁵ Wihlborg, H. Bäckström, A. ”Krav på upplysningar om risker i årsredovisningen” 2002

Transparens utifrån en investerares perspektiv ses utifrån två aspekter, dels hur företaget kommunicerar dem och dels hur företaget hanterar risken.²⁶

En bristande transparens bidrar till att riskpremien för det specifika företaget höjs.²⁷ Det har påvisats att en ökad transparens medför en högre värdering av företaget, minskade kapitalkostnader och fler investeringar. Oftast är det enklare och mindre kostsamt för större företag att lämna fler upplysningar i de finansiella rapporterna än vad det är för mindre och medelstora företag.²⁸

I IAS 1 anges de krav på vad företagen ska upplysa om när särskilda antaganden har gjorts. Enligt IAS 1 p 116²⁹ ska företagsledningen i de finansiella rapporterna redogöra vilka antaganden som gjorts angående framtiden och osäkerhetsbedömningar så att läsaren av den finansiella rapporten kan göra en egen bedömning av företagets situation. Den information som en aktieägare behöver är den som ligger till grund för företagsledningens beslutsfattande och kan hjälpa aktieägaren att på egen hand göra uppskattningar om risk- och osäkerhetsfaktorer. Trots den ökade informationsgivningen på grund av IFRS har dock information om makroekonomiska faktorer i stor grad uteblivit. Företagen väljer att enbart ta upp känslighetskoefficienter samt förändrade valutakurseffekter.³⁰

2.1.2 Informationsasymmetri

De finansiella marknaderna karaktäriseras av en informationsasymmetri mellan företaget och dess intressenter.³¹ Informationsasymmetrin kan sammanfattas på ett enkelt sätt med ”aktörerna på ena sidan marknaden har bättre information än på den andra”. Detta kan exemplifieras med att låntagarna alltid har en bättre bild av deras återbetalningsförmåga än vad långivarna har, likaså har VD:n och styrelsen mer kännedom om företagets lönsamhet än vad företagets aktieägare har.³²

Informationsasymmetrin bidrar till ett sämre utbud och att den finansiella marknaden krymper.³³ Asymmetrin bidrar också till att de finansiella marknaderna fungerar mindre effektivt. Noterna i de finansiella rapporterna har en stor betydelse för att minska den rådande informationsasymmetrin.³⁴

²⁶ Ernst & Young ”Investors on risk,. The need for Transparency” 2006

²⁷ Barth, M-E. Schipper, K. “Financial Reporting Transparency” 2008

²⁸ Oxelheim, L ”Ingen indikation på ökad transparens” 2006

²⁹ Numera p.120 författarnas anmärkning

³⁰ Oxelheim, L ”Ingen indikation på ökad transparens” 2006

³¹ Healy, P,M, Palepu, K. “Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature” 2001

³² Löfgren, K-G. Persson, T. Weibull, J ”Marknader med asymmetrisk information” 2001

³³ Akerlof G.A., “The Market for Lemons: Quality Uncertainty and the Market Mechanism”

³⁴ Healy, P.M. Palepu, K. “Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature” 2001

IASB eftersträvar med sitt IFRS-regelverk att företagens årsredovisningar ska bli mer informativa. Detta har sin utgångspunkt i att investerarna på en aktiemarknad behöver informationen för att kunna göra välgrundade investeringsbeslut.³⁵

Den mängd information som ett företag väljer att lämna ut har bland annat diskuterats i tidskrifter utifrån företagets ägarstruktur. I ett företag med en ensam ägare har ägaren möjlighet att ha en god överblick över företagets situation och ledningens förvaltning. I företag med ett fåtal ägare har upplysningarna i de finansiella rapporterna inte lika stor betydelse i jämförelse med de företagen med större antal ägare vilket medför ett mer utspritt ägandeskap. Företag med ett stort antal ägare är den direkta insynen i bolaget mindre än i de företagen med enbart en eller två ägare.³⁶ Företagen med ett utspritt ägande är ofta större företag och har därför ett högre krav från intressenterna på innehållet i de finansiella rapporterna. De företag som använder sig av IFRS-regelverket har observerats lämna mer information samt ha en högre kvalitet på informationen i de finansiella rapporterna.³⁷

Det har noterats att ett företag tjänar på att lämna ut information men det uppkommer dock en svår avvägning av hur mycket information som ska lämnas. Det kan vara negativt för ett företag att både lämna för lite eller för mycket information. För lite information bidrar till en högre kapitalkostnad och att lämna för mycket information kan däremot vara negativt utifrån en konkurrenssynpunkt. Framtagandet av informationen medför även kostnader vilka företaget måste ta hänsyn till.³⁸

2.1.3 Kostnad – Nyttä

I den Föreställningsram som IASB har upprättat utläses att de finansiella rapporterna har olika kvalitativa egenskaper. Egenskaperna bidrar till att de finansiella rapporterna blir användbara för exempelvis investerare.³⁹ De kvalitativa egenskaper som beskrivs i Föreställningsramen är begriplighet, väsentlighet, relevans, tillförlitlighet samt jämförbarhet.⁴⁰ I vissa fall måste företagsledningen dock göra en avvägning mellan olika kvalitativa egenskaper exempelvis tillförlitlighet kontra relevans.⁴¹

En avvägning måste även göras utifrån den nämnda nytta och kostnad aspekten. När de finansiella rapporterna framställs kan det utifrån ett företagsperspektiv ses från aspekter som intäkter och kostnader. Ett beslut som tas utifrån den lämnade informationen

³⁵ Buisman, J. ” Första erfarenheterna av IFRS-redovisning” 2006

³⁶ Ström, N ”Essays on Information Disclosure. Content, Consequence and Relevance” 2006

³⁷ Jaafar, A. & McLeay, S. “Country Effects and Sector Effects on the Harmonization of Accounting Policy choice” 2007

³⁸ Ström, N ”Essays on Information Disclosure. Content, Consequence and Relevance” 2006

³⁹ Marton et al ”IFRS – i teori och praktik” 2008

⁴⁰ Internationell Redovisningsstandard i Sverige 2009

⁴¹ Marton et al ”IFRS – i teori och praktik” 2008

betraktas som en intäkt och upprättandet respektive kommunikeringen av rapportens information ses som en kostnad.⁴²

Den grundläggande utgångspunkten för alla företag är att intäkterna måste vara större än kostnaderna. Trots att viss information kan vara användbar för aktieägarna och därigenom leda till bättre beslut måste värdet av förbättringen vara större än kostnaderna för att ta fram den specifika informationen. De större företagen lämnar oftast mer information eftersom det är fördelaktigt för dem.⁴³ I praktiken är det dock svårt för ett företag att faktiskt bedöma värdet av en viss redovisningsinformation. Aktieägarna är de intressenter som efterfrågar och är i behov av upplysningar av företaget. Det är dock en annan intressent grupp som får stå för kostnaderna för att upprätta och kommunicera de utökade upplysningarna.⁴⁴

Samtidigt som företaget måste ta hänsyn till aspekten kostnad – nytta i informationslämnandet måste de även räkna med att deras konkurrenter kan dra nytta av den lämnade informationen. Den här negativa aspekten påverkar företagets syn på upplysningar och visar på att det kan vara kostsamt att lämna både för lite och för mycket information.⁴⁵

2.1.4 Företagens förhållningssätt till upplysningar

Kostnader och konkurrenter är två faktorer som påverkar företagets ovilja att lämna ut information.⁴⁶ Forskning visar vidare på att företagens upplysningar beror på faktorer som storlek och ålder samt vilken bransch företaget är verksam inom. I en studie visas att det är främst storleken som påverkar informationslämnandet och att företag verksamma inom tillverkningsindustrin var de som lämnade mest upplysningar.⁴⁷ I ytterligare en undersökning framkommer det att finansbolag samt industriföretag är de företag som upplyser mest om risker och att företag inom fastighetsbranschen är förhållandevis sämre på att upplysa om risker än övriga branscher.⁴⁸

Vidare framhävs att hur utförliga upplysningslämnandet är beror både på företagets tidigare och framtida förhållningssätt till frivilliga upplysningar. Företagets sätt att lämna frivilliga upplysningar är därmed inte hänförligt till ett specifikt räkenskapsår.⁴⁹

⁴² Smith, D. ”Redovisningens språk” 2006

⁴³ Diamond, D. Verrecchia, R ” Disclosure, Liquidity, and the Cost of Capital” 1991

⁴⁴ Smith D. ”Redovisningens språk” 2006

⁴⁵ Ström, N ”Essays on Information Disclosure. Content, Consequence and Relevance” 2006

⁴⁶ Ibid

⁴⁷ Ibid

⁴⁸ Sundén Jelmini, M ”Bristande riskbeskrivning i Svenska börsbolag” 2004

⁴⁹ Einhorn, E. Ziv, A. ” Intertemporal Dynamics of Corporate Voluntary Disclosures” 2008

När ett företag väljer att lämna frivilliga upplysningar medför det att det indirekt förbinder sig till att fortsätta att lämna lika omfattande frivilliga upplysningar även i framtiden. Det åtagandet beror på att intressenterna förväntar sig att få sitt informationsbehov tillgodosett. Upplysningarna bidrar samtidigt till ökade kostnader vilket orsakar företagsledningens benägenhet att lämna frivilliga upplysningar.⁵⁰

Ytterligare en faktor som påverkar företagets vilja att lämna upplysningar är om de inte lämnat upplysningar tidigare år och samtidigt har en bra lönsamhet. Om företaget är verksam inom en stabil bransch där det finns god informationstillgång om omvärldsfaktorer är en annan bidragande faktor till mindre mängd frivilliga upplysningar.⁵¹

⁵⁰ Einhorn, E. Ziv, A. ” Intertemporal Dynamics of Corporate Voluntary Disclosures” 2008

⁵¹ Ibid

2.2 Teorier

De teorier som presenteras är den institutionella teorin, agentteorin samt den positiva redovisningsteorin. Den institutionella teorin är intressant då den visar hur företagen uppfattar och förhåller sig till förändringar avseende både sociala och institutionella faktorer.⁵² Agent principal teorin har valts eftersom det oftast inte är samma personer i noterade bolag som både styr den dagliga verksamheten och äger företaget. Den positiva redovisningsteorin ger en intressant infallsvinkel då den förklarar motivet till vissa redovisningsval.⁵³

2.2.1 Institutionella teorin

Den institutionella teorin ger en bra förklaring till varför det kan ta tid för företag att ta till sig nya redovisningsregler.⁵⁴ Enligt den institutionella teorin anpassar sig en organisation utifrån dess omgivning. Det centrala i den institutionella teorin är att företag inom en viss bransch kommer att efterlikna varandra. Även om det kommer in nya aktörer med egna mål och strategier kommer de efter en tid att likna övriga aktörer i den specifika branschen.⁵⁵ Vidare kommer företagen att välja och göra som de alltid har gjort, om inte valen blir alltför problematiska.⁵⁶

Inom den institutionella teorin finns det huvudsakligen två underkategorier; isomorfism samt förenande. Isomorfism kan sedan delas in i ytterligare tre underkategorier; påtvingande-, mimetic- och normativ institutionell påverkan. Påtvingande institutionell påverkan innebär att företagen ändrar sitt beteende efter de lagar och regler som finns i samhället där organisationen är verksam. Den andra formen av isomorfism, mimetic institutionell påverkan, handlar om att ett företag efterliknar ett annat företags sätt att agera, för att på så sätt försäkra sig om att det är en fungerande organisation. Företagen väljer med andra ord att göra på ett visst sätt bara för att alla andra gör det, även om sättet inte är optimalt.⁵⁷ Slutligen innebär den normativa institutionella påverkan att företagen rättar sig efter de normativa grupper som finns inom det specifika området. Exempel på normativa grupper inom redovisningsområdet är bland annat IASB⁵⁸

Den andra formen av den institutionella teorin, den förenande, innebär att företagsledningen önskar att deras företag ska uppfattas på ett visst sätt. Det kan medföra

⁵² Deegan, C Unerman, J ” Financial Accounting Theory” 2006

⁵³ Watts, R.L. Zimmerman, J.L “Positive Accounting Theory” 1986

⁵⁴ Artsberg, K ”Redovisning – policy och praxis” 2005

⁵⁵ Dimaggio P J. Powell W.W “The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields” 1983

⁵⁶ Artsberg, K ”Redovisning – policy och praxis” 2005

⁵⁷ Ibid

⁵⁸ Dimaggio P J. Powell W.W “The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields” 1983

att företagsledningen vill implementera nya riktlinjer som skiljer sig från de formella riktlinjerna som har förmedlats till omvärlden.⁵⁹

2.2.2 Agent principal teorin

I olika studier har det rapporterats ett positivt samband mellan företagets storlek och dess upplysningslämnande. Detta kan exemplifieras med agent principal teorin eftersom större företag oftast har ett större antal ägare vilket medför en större informationsasymmetri.⁶⁰

Agent principal teorin beskriver relationen mellan agenten, personen som styr den dagliga verksamheten, och principalen, ägaren till företaget. I den här situationen kan det uppstå en konflikt där agenten handlar på ett sådant sätt att det gynnar denne själv och inte för att uppnå principalens mål.⁶¹

För att komma till rätta med situationen måste principalen erbjuda agenten exempelvis vissa förmåner kopplade till exempelvis företagets lönsamhet för att på så sätt säkerställa sig om att agenten handlar på ett önskvärt sätt. Ett annat alternativ är att tillsätta en revisor som kontrollerar agentens handlande och tar därmed tillvara på principalens intresse.⁶²

Det informationslämnandet som sker, minskar avståndet mellan de två aktörerna⁶³. Agenten kan samtidigt också ha incitament att lämna information för att visa principalen att han har handlat i principalens intresse.⁶⁴

2.2.3 Positiv redovisningsteori

Den positiva redovisningsteorin kan ge en förklaring till de redovisningsval som görs och vad dessa val får för konsekvenser. Vad som påverkar redovisningsvalet är främst tre faktorer; ledningens bonusförmåner, skuldsättningsgraden samt företagets storlek. Det redovisningsval som en ledare står inför påverkas av hur dennes bonusplaner ser ut. Om ett företag har en hög skuldsättningsgrad visar det på att företaget är mån om att använda en metod som ökar periodens rapporterade vinst. Faktorn att företagets storlek påverkar redovisningsvalet är enbart applicerbar på större företag och de större väljer enligt teorin ett redovisningsval som minskar periodens vinst.⁶⁵

⁵⁹ Deegan, C Unerman, J ” Financial Accounting Theory” 2006

⁶⁰ Ström, N ”Essays on Information Disclosure. Content, Consequence and Relevance” 2006

⁶¹ Artsberg, K ”Redovisning – policy och – praxis” 2005

⁶² Ibid

⁶³ Ström, N. “Essays on information disclosure – Content, Consequence and Relevance” 2006

⁶⁴ Deegan, C Unerman, J ” Financial Accounting Theory” 2006

⁶⁵ Watts, R.L. Zimmerman, J.L. ”Positive accounting theory” 1986

Den information som företaget väljer att lämna ut till dess intressenter kan samtidigt vara vinklad för att signalera om att det går bra för företaget. Det här handlandet kan öka företagets värde. Företaget använder en viss information och en viss mängd som gynnar företaget och därigenom skapar en positiv signal om värdeskapande inom företaget till dess investerare.⁶⁶

⁶⁶ Trueman, B. "Why do managers voluntarily release earnings forecasts?" 1986

2.3 Tidigare forskning

I tidningen Forefront som ges ut av revisionsbolaget KPMG publicerades en undersökning om hur svenska noterade företag upplyser om risker och säkerheter i sin årsredovisning. Studien omfattades av 60 noterade svenska företag där KPMG granskade de finansiella rapporterna från år 2005. Enligt IFRS ska företagen i noterna ange de viktigaste risker och osäkerheter som de står inför enligt företagsledningen. I studien framkom att det är ett fåtal företag som upplyser om de mest väsentliga riskerna och osäkerhetsbedömningar som gjorts. Likaså skiljer sig företagens tolkning av reglerna, vissa företag tolkar reglerna ordagrant medan andra är mer liberala i sin tolkning.⁶⁷

Eftersom intressenterna efterfrågar företagsspecifik information innebär det att företagen på egen hand ska ge informationen vilket medför en viss svårighet hur en reglering av de frivilliga upplysningarna ska vara. Utifrån detta är det viktigt att företaget själv identifierar och frivilligt ger ut relevant information till deras intressenter. En fråga som uppkommer därefter är förmågan att identifiera den väsentliga informationen och upplysa om denna till marknaden.⁶⁸ Ytterligare en aspekt som uppkommer när företagen lämnar ut information är att skilja information med bättre kvalitet från den med sämre kvalitet, detta är viktigt när företagen informerar om osäkerheter och risker.⁶⁹

2.4 Hur de olika branscherna har påverkats av krisen

Under år 2007 befann sig det svenska näringslivet i en stark expansionsfas. Både produktionen och sysselsättningen ökade. Företag inom bland annat verkstadsindustrin fick en ökad produktionsvolym och en stigande lönsamhet.⁷⁰

Året som följde märkte företagen av krisen genom bland annat en minskad orderingång samt en sämre tillgång på krediter såsom exempelvis banklån. Vidare var företagen mycket pessimistiska för hur konjunkturen skulle utvecklas. Två tredjedelar av de företag Riksbanken intervjuade hade en uppfattning om att konjunkturen skulle försämrans under år 2009. Det är främst inom industrin som denna pessimism är som starkast och företag inom branschen hänför den minskade orderingången till den globala oron. Företag inom handeln uppfattar läget som sämre men inte lika entydigt som industriföretagen. Försämringen inom handeln förklaras av att ”*konsumenterna har blivit oroliga av alla dåliga nyheter från media*”. Företag inom dagligvarubranschen har noterat att kunderna väljer billigare alternativ. Likaså skedde det en försämring inom tjänstesektor och tjänster koplade till fastighetsbranschen har drabbats starkast av försämringen.⁷¹

⁶⁷ Edlund, C. Arnell, G. ”Andra året med IFRS” 2007

⁶⁸ Flöstrand, P, Ström, N ” The valuation relevance of non-financial information” 2006

⁶⁹ Akerlof G.A., “The Market for Lemons: Quality Uncertainty and the Market Mechanism”

⁷⁰ Riksbanken ”Riksbankens företagsintervjuer 2007” 2008

⁷¹ Riksbanken ”Riksbankens företagsintervjuer december2008 – januari 2009” 2009

Företagen har haft svårigheter att få finansiering genom banklån och har då valt att vända sig till potentiella investerare. Företagen uppfattar bankernas restriktiva utlåningspolitik vara ett sätt att skydda sig mot bland annat kreditriskerna.⁷²

Inom den finansiella sektorn har de svenska storbankerna rapporterat stora kreditförluster för räkenskapsåret 2008 och beror främst på exponeringen i Baltikum. Samtidigt bidrar det osäkra makroekonomiska läget till att uppskattningarna om de eventuella kreditförlusterna är mycket osäkra. De svenska bankerna har minskat sin utlåning men den främsta bidragande orsaken till bankernas försiktighet beror på deras exponering i Baltikum. Inom fastighetsbranschen finns det en risk att företagens betalningsförmåga försämras om räntan höjs och de svenska fastighetsbolagen har än så länge klarat sig undan den stora krisen tack vare de låga räntorna. Skulle dock bankerna begära ett risktillägg i räntesatsen försämras de börsnoterade fastighetsbolagens situation.⁷³

⁷² Riksbanken ”Riksbankens företagsinterjuver december 2008 – januari 2009” 2009

⁷³ Finansinspektionen ”Risker i det finansiella systemet november 2009” 2009

3. Metod

I kapitlet presenteras en motivering till de val som gjorts samt hur valen påverkar uppsatsen. Vidare beskrivs hur studien genomförts vilket möjliggör för läsaren att skapa sig en egen uppfattning om studiens trovärdighet och kvalitet. Kapitlet avslutas med ett avsnitt om källkritik

3.1 Tillvägagångssätt

Arbetsprocessen började med att söka information om ämnet. Informationssökandet genomfördes med hjälp av databaser för att hitta vetenskapliga artiklar, avhandlingar och böcker inom området. Vid informationssökandet användes ord som exempelvis *risk*, *upplysningar*, *osäkerhet* och *IFRS 7* samt deras engelska motsvarigheter. Databaser som använts är Business Source Premier samt Libris. Business Source Premier användes för att finna engelska vetenskapliga artiklar och Libris för att finna svenska böcker. Efter att samlat in en stor informationsmängd genomfördes en kritisk granskning av artiklarna, både avseende källorna samt dess relevans. Vidare studerades andra undersökningar inom ämnet för att på så sätt få uppslag om ett bra tillvägagångssätt. I samband med informationssökandet gjordes ett urval av de företag som ingick i undersökningen.

3.2 Val av metod

En undersökning kan genomföras med kvantitativ eller kvalitativ ansats. Skillnaden mellan de två alternativen är att den kvantitativa ansatsen utgår från att gå på bredden i syfte att undersöka många enheter. En kvalitativ ansats går in på djupet och undersöker få enheter för att få en mer detaljerad undersökning. Studien genomförs med den kvantitativa ansatsen framför den kvalitativa då syftet med uppsatsen är att undersöka ett stort antal enheter. Det finns flera fördelar med den kvantitativa ansatsen vid större undersökningar då den insamlade informationen går att standardisera och gör den lätt att behandla i statistiska datorprogram. En annan fördel med en kvantitativ ansats är att respondenterna och intervjuaren inte träffas personligen och får därmed ingen personlig relation som kan påverka respondentens svar eller intervjuarens tolkning.⁷⁴

Det finns två olika begrepp att koppla samman teorin med empirin; deduktiv och induktiv metod. Den deduktiva metoden utgår från att det redan finns givna teorier om verkligheten innan den undersöks. Det induktiva tillvägagångssättet syftar till att forskaren undersöker verkligheten utan uppfattning och i syfte att utforma nya teorier.⁷⁵ Studien följer en deduktiv metod då den vill beskriva den verklighet som finns utifrån redan givna teorier.⁷⁶ I referensramen tas olika teorier upp om upplysningar och informationslämnande som sedan kommer att analyseras utifrån empirin.

⁷⁴ Jacobsen, D I ”Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen” 2002

⁷⁵ Ibid

⁷⁶ Ibid

3.2.1 Val av företag

De företag som är noterade ska tillämpa IFRS-regelverket vilket möjliggör att samtliga företag som är noterade på Stockholmsbörsen kan ingå i studien. Endast svenska företag ingår i studien eftersom syftet är att undersöka om det finns någon skillnad hur företagen upplyser utifrån storlek samt branschtillhörighet. Om det hade inkluderats företag från andra länder hade istället nationstillhörighet med stor sannolikhet en faktor som påverkar upplysningslämnandet. På grund av tidsramen anses att det inte är möjligt att göra en undersökning av samtliga företag som är noterade på Stockholmsbörsen och det är därför nödvändigt att göra ett urval.

När ett urval arbetas fram vid en kvantitativ ansats är det viktigt att det genomförs ett representativt urval eftersom det är urvalet som ligger till grund för undersökningens resultat. Urvalet måste sedermera vara strukturerat så man undersöker det man avser att undersöka.⁷⁷ Det urval som har gjorts utgår från företag som är noterade på Stockholmsbörsen per den 11 november 2009. Det har dock genomförts ytterligare en begränsning då det enbart är företag från sektorerna Finans och Fastighet, Dagligvaror samt Industrisektorn som ingår i urvalet. Urvalet av de företag som ingår i undersökningen genomfördes och färdigställdes den 23 november 2009.

De sektorer som har valts utgår från de sektorer som Stockholmsbörsen använder sig av som baseras på Global Industry Classification Standard (GICA). Sektorerna enligt GICA är Energi, Material, Industri, Sällanköpsvaror och tjänster, Dagligvaror, Hälsovård, Finans och Fastighet, Informationsteknik, Telekomoperatörer samt Kraftförsörjning.⁷⁸ Sektorn Finans och Fastighet valdes då det är intressant att undersöka den sektor som bidrog till den rådande finanskrisen. Sektorn Dagligvaror valdes då det är intressant att undersöka hur företag inom konsumtionsbranschen påverkas av krisen. Slutligen valdes sektorn Industri då den här branschen drabbades djupt av krisen.⁷⁹

Vid indelningen avseende företagets storlek användes Stockholmsbörsens indelning, Large Cap, Mid Cap och Small Cap. De företag som är indelad på Large Cap har ett marknadsvärde som överstiger en miljard euro, företag som tillhör Mid Cap har ett marknadsvärde mellan en miljard euro och 150 miljoner euro. Ett företag som har ett marknadsvärde på 150 miljoner euro eller mindre är noterad på Small Cap-listan.⁸⁰

Önskan var att studien skulle omfatta hälften av det totala antalet företag från de tre sektorerna. Att undersöka hälften av det totala antalet företag ansågs bidra till att en representativ bild över hur svenska företag utifrån de tre sektorerna väljer att upplysa om risker. Antalet företag som ingick i Dagligvarusektorn var 35 stycken, Finans- och

⁷⁷ Holme, I.M. Solvang B.K ”Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder”1997

⁷⁸ NASDAQOMX http://www.nasdaqomx.com/whatwedo/servicesforcompanies/nordicmarket/visibility/Sector_Classification/ 2009-11-25

⁷⁹ Trane, A ”Ekonomiåret 2008: Den stora kraschen” 2008

⁸⁰ NASDAQOMX <http://www.nasdaqomxnordic.com/> 2009-11-11

Fastighetssektorn omfattades av 46 stycken företag och slutligen Industrisektorn med 68 stycken företag. De 75 företag som valts ut från den totala populationen av 149 företag blir det urval som empirin bygger på.⁸¹

Eftersom varje sektor hade olika antal företag bedöms att ett slumpmässigt urval inte kunde genomföras. Om det gjorts ett slumpmässigt urval fanns risken att observationerna från respektive sektor kunde bli missvisande eftersom de hade olika utgångspunkter⁸². Utifrån detta valdes istället ett stratifierat urval för att välja vilka företag som skulle undersökas. Ett stratifierat urval ger en högre precision än om enbart ett slumpmässigt urval använts under de aktuella förhållandena.⁸³ Det första steget i ett stratifierat urval är att dela in varje sektor respektive storlek inom sektorn i ett individuellt stratum. Därefter valdes att genomföra ett slumpmässigt urval i respektive stratum. Genom urvalet säkerställdes att hälften av antalet totala företag från respektive bransch och företagsstorlek fick lika stor representation i urvalet.

3.2.2 Bortfall

Efter genomförandet av det stratifierade urvalet undersöktes om företagen uppfyllde det kriteriet som ställts. Kriteriet var att företagen har följt IFRS-regelverket de senaste två räkenskapsåren, detta gjorde samtliga 75 företag som ingick i urvalet och således har det inte varit något bortfall. Eftersom undersökningen sker under 2009 års andra hälft har samtliga företag hunnit publicera årsredovisningen för 2008. Samtliga företag har således samma förutsättningar vid granskningen. Att urvalet inte haft något bortfall styrker undersökningen.⁸⁴

3.2.3 Datainsamling

Vid insamling av data finns två olika källor till information; primärdata och sekundärdata. Primärdata är information och upplysningar som tas direkt från den primära informationskällan genom exempelvis intervjuer och observationer.⁸⁵ Datainsamlingen i uppsatsen bygger enbart på tryckta källor i form av årsredovisningar, böcker, artiklar och standarder. Därför kommer inte information direkt från källan utan uppsatsen består enbart av sekundärdata. Vid användandet av sekundärdata är det viktigt att ha ett kritiskt förhållningssätt till källan eftersom författarna kan ha en viss åsikt.

⁸¹ Holme, I.M, Solvang, B.K ”Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder”1997

⁸² Jacobsen, D I ”Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen” 2002

⁸³ Dahmström, K ”Från datainsamling till rapport” 2003

⁸⁴ Jacobsen, D I ”Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen” 2002

⁸⁵ Ibid

Som tidigare nämnts består referensramen av sekundärkällor. Sekundärkällorna utgörs av artiklar vilka hämtats från databasen Business Source Premier. Artiklar som använts har bland annat behandlat risk, teorier om risk, informationsasymmetri, transparens och kapitalmarknader. När publicerade artiklar användes var utgångspunkten alltid primärkällan för att försäkra att en författare inte har refererat på ett felaktigt sätt.

Empirikapitlet bygger på den information som ges i företagens årsredovisningar och är upprättad efter de lagar och regler som finns inom redovisningsområdet. Informationen är publicerad och offentligt tillgänglig för alla som är intresserade. Företagens årsredovisningar har laddats ner elektroniskt från respektive företags hemsida.

3.2.4 Bearbetning av empirin

När samtliga årsredovisningar från de företag som ingick i urvalet inhämtats upprättades en mall för att säkerställa att samtliga årsredovisningar granskades och analyserades på ett enhetligt sätt. I de mallar som upprättats undersöks huruvida företaget lämnar upplysningar eller inte och var dessa upplysningar lämnas i den finansiella rapporten.

Den mall som använts bestod av sex svarsalternativ. De olika alternativen där företagen kunde lämna upplysningar var *Eget avsnitt*, *Eget avsnitt samt not*, *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt egen not*, *Not med egen rubrik*, *Not utan rubrik samt Ingen lämnad upplysning*. Om ett företag upplyste om risker i delen före förvaltningsberättelsen i den finansiella rapporten, noterades detta som alternativet *Eget avsnitt*. Alternativet *Eget avsnitt samt not* fick de företag som upplyste om risker både i den frivilliga samt den obligatoriska delen av den finansiella rapporten. Enligt lag ska samtliga svenska företag upplysa om väsentliga och aktuella händelser i förvaltningsberättelsen därför är det alternativet med i mallen. De fjärde samt femte alternativen var om företagen lämnade upplysningar i den obligatoriska delen i en egen not respektive om de upplyste om risker i en not där de samtidigt upplyste om andra saker. Slutligen valdes att ta med ett alternativ där företag inte lämnade några upplysningar över huvudtaget. Detta alternativ är med för att få ett stort spektra för hur företagen kunde tänkas lämna upplysningar avseende risker. Det var dock inget företag som inte upplyste om risker vilket medförde att det här alternativet togs bort. Dessa svarsalternativ kodades för att på så sätt bli mer förstårliga samt jämförbara. Kodningen är en viktig förutsättning för att materialet ska kunna behandlas statistiskt⁸⁶ och innebar inte att ett svarsalternativ rangordnas högre än ett annat.

När årsredovisningarna granskades sammanställdes all information som fåtts fram utifrån mallarna i datorprogrammet Excel.⁸⁷ Detta bidrog till att undersökningen gjordes systematiskt och informationen blev lätthanterlig. Upplysningarnas kvalitet kommer inte att undersökas eftersom det medför att vissa subjektiva bedömningar.

⁸⁶ Jacobsen, D I "Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen" 2002

⁸⁷ Bilaga 2

En risk som finns vid bedömningar avseende upplysningarnas kvalitet är att uppfattningen om vad som är bra och mindre bra kan variera från en gång till en annan.

Resultatet från mallen kommer att presenteras i korstabeller. Fördelen med en korstabell är att det kan åskådliggöra utfallet med två eller fler variabler⁸⁸ och ger läsaren en informativ bild om undersökningens utfall. Undersökningen kommer att presenteras både i absoluta och relativa tal. Relativa tal underlättar presentationen av tolkningen av olika samband utifrån undersökningen.

När all information var sammanställd genomfördes en hypotesprövning med utgångspunkt från frågeställningarna *Är en eventuell förändring hänförlig till företagets storlek? respektive Är en eventuell förändring hänförlig till företagets branschtillhörighet*” då det här var utgångspunkten för undersökningen. Hypotesprövningen användes för att undersöka hur variablerna förhåller sig till varandra. Valet att använda hypotesprövningar har gjorts då flertalet akademiska artiklar använder sig av hypotesprövningar som statistisk undersökningsmetod. I hypotesprövningen jämförs det observerade utfallet med ett utfall där resultatet enbart beror på slumpen. Vid hypotesprövning formuleras en noll- (H_0) och en mothypotes (H_1). I nollhypotesen finns det inte några skillnader i populationen och den ställs mot en mothypotes om det finns skillnader. Vid hypotesprövningen undersöks om slumpen inte har haft någon verkan.⁸⁹ Vid hypotesprövning används en signifikansnivå som blir den avgörande gränsen huruvida nollhypotesen stämmer eller inte. Signifikansnivån ställs mot sannolikheten och om sannolikheten är lägre än signifikansnivån accepteras mothypotesen.⁹⁰ När hypotesprövningen genomfördes användes ett 95-procentigt konfidensintervall. Hypotesprövningen genomfördes med hjälp av ett Kruskal–Wallis test i datorprogrammet SPSS och utgick från den kodning som använts i mallen.⁹¹ Fördelen med Kruskal–Wallis test är att det är möjligt att jämföra mer än två variabler samt att det är ett icke parametriskt test.⁹² Ett ickeparametriskt test anses mer fördelaktigt då branscherna var representerade av olika antal företag.

Hypotesprövningen användes sedan för att förklara om det fanns en skillnad vad skillnaden berodde på. Hypoteserna såg då ut på följande sätt:

H_0 : Det är *ingen* skillnad i huruvida företag upplyser med avseende på vilken storlek de har

H_1 : Det *är* en skillnad i huruvida företag upplyser med avseende på vilken storlek de har

⁸⁸ Djurfeldt, G., Larsson R., Stjärnhagen O., ”Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder”, 2003

⁸⁹ Eliasson, A ”Kvantitativ metod från början” 2006

⁹⁰ Ibid

⁹¹ Bilaga 3

⁹² Whalgren, L ”SPSS Steg för Steg” 2005

H₀: Det är *ingen* skillnad mellan den bransch företag är verksam i och huruvida de upplyser.

H₁: Det *är* en skillnad mellan den bransch företag är verksam i och huruvida de upplyser.

3.2.5 Disposition av analysen

Det empiriska materialet kommer att analyseras mot den förda referensramen. Empirin kommer att analyseras utifrån studiens problemformuleringar. Först kommer en generell analys huruvida upplysningslämnandet har ökat att presenteras. Därefter kommer det empiriska materialet att analyseras mer ingående utifrån faktorernas storlek samt branschtillhörighet. För respektive problemformulering kommer det empiriska materialet från respektive år att analyseras mot varandra. Det här skapar en bra bild av en eventuell förändring mellan åren 2007 och 2008 och upplägget bidrar dessutom till en större förståelse.

3.3 Studiens trovärdighet

I en studie är det lätt att fel uppkommer vid insamling av information. Det är därmed viktigt att säkerställa studiens trovärdighet. Två centrala begrepp för att kvalitetssäkra trovärdigheten är validitet och reliabilitet.⁹³ Nedan följer en diskussion kring aspekterna validitet respektive reliabilitet och hur de förhåller sig till studien.

3.3.1 Validitet

Validitet handlar om undersökningen i själva verket mäter det den avser att mäta och att det som mäts uppfattas som relevant.⁹⁴ En förutsättning för att uppnå en hög validitet är att studien har en god reliabilitet. God reliabilitet är dock inte en garanti för en hög validitet. En väsentlig del för validitetsaspekten är att referensramen inkluderar de variabler som undersökningsinstrumentet består av.⁹⁵

Mallen är utformad utifrån problemformuleringen. Genom användandet av mallen tydliggör vad det är som undersöks och sammanställningen i Excel tydliggör utfallet från granskningen. Resultatet utifrån mallen är sedermera det som utgör empirikapitlet. De variabler som ingår i mallen tas upp i referensramen vilket bidrar till en ökad förståelse för variablerna. Att empiri bygger på årsredovisningar är en annan faktor som påverkar validiteten i positiv bemärkelse.

⁹³ Holme, I.M. Solvang, B.K, "Forskningsmetodik Om kvalitativa och kvantitativa metoder" 1997

⁹⁴ Eliasson, A "Kvantitativ metod från början" 2006

⁹⁵ Patel, R. B Davidsson "Forskningsmetodikens grunder, Att planera, genomföra och rapportera en undersökning" 2003

3.3.2 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om att en undersökning är genomförd på ett tillförlitligt sätt. En oberoende part ska kunna upprepa undersökningen och då komma fram till samma sak. Reliabiliteten är beroende hur en undersökning är genomförd och hur noggrant den bearbetas.⁹⁶

Studien bygger på årsredovisningar i form av publicerat material. Informationen är reviderad av en oberoende part och kan inte ändras av företagen i efterhand. Uppsatsens mall har bidragit till att undersökningen genomförts systematiskt och således har inga tolkningar eller bedömningar gjorts avseende upplysningarnas kvalitet. Dessutom har granskningen av årsredovisningar skett av författarna gemensamt för att säkerställa att inga tolkningsfel skett.

3.3.3 Källkritik

Alla val som görs har sina styrkor och svagheter. En kombination av de två metoderna kan vara ett bra sätt att nå hög tillförlitlighet. Den valda metoden samt valet att använda sekundärkällor har varit möjlig vid genomförandet av studien. Det hade dock varit ett bra komplement till den valda mallen att använda primärdata i form av intervjuer med sakkunniga. Valet att enbart använda sekundärdata gjordes på grund av studiens begränsade tillgång av tid och hänsyn togs till att det är svårt att få intervjuer i företagen under novembermånad då företagen ägnar mycket av sin tid åt upprättande av kommande års årsredovisning. Vidare anses att intervjuer inte var nödvändigt för att svara på studiens problemformulering då syftet var att jämföra informationslämnandet av företagen för åren 2007 och 2008. Vid användandet av mallen kan det vara visst inslag av subjektivitet. Subjektiviteten kan ha inträtt vid bedömningen om upplysningarna har ökat från 2007 till 2008. För att minska subjektiviteten gjordes en bedömning huruvida upplysningarna har ökat jämfördes därför antalet sidor som företaget lämnat och företaget har sedan analyserats individuellt.

⁹⁶ Eliasson, A "Kvantitativ metod från början" 2006

4. Empiri

I kapitlet presenteras de iakttagelser som gjorts utifrån den genomförda undersökningen avseende företagens upplysningar om finansiella risker. Undersökningen utgår från år 2007 och 2008. Observationerna presenteras för varje år utifrån hur fördelningen ser ut mellan företagens storlek samt mellan och inom branschtillhörigheterna.

4.1 2007

Flera av de undersökta företagen beskriver 2007 som ett bra år och en stor optimism med goda framtidsutsikter. B&B Tools AB:s VD beskriver 2007 som ett ”fantastiskt år” och Skanska AB uttrycker att år 2007 det bästa året, resultatmässigt, i deras 100-åriga historia. Även för Xano AB var 2007 det mest lönsamma året någonsin i koncernens historia och för AB Volvo medförde 2007 en kraftig tillväxt.

4.1.1 Företagens upplysningslämnande beroende på storlek

I tabellen nedan utläses att *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* är det vanligaste stället där de undersökta företagen väljer att upplysa om finansiella risker. Det här gäller för samtliga företag storlek, och utgör 53 procent av de undersökta företagen.

Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik skiljer sig inte nämnvärt beroende på storlekskategori. Det är mest förekommande hos företag inom Large Cap där det är 66 procent av företagen som väljer att upplysa på det här sättet. Företag inom Mid Cap är det en andel om 43 procent som använder alternativet *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik*, och samma alternativ för företagen inom Small Cap utgörs av 55 procent.

Några större skillnader avseende företagets storlek och användandet av alternativen *Eget avsnitt*, *Not med egen rubrik* samt *Not med egen rubrik* uppkommer inte.

En viss skillnad uppkommer dock för alternativen *Eget avsnitt samt not* respektive *Not utan rubrik*. De företag som är noterade på Large Cap-listan använder sig inte av de två alternativen för att upplysa om sina finansiella risker. En del av företagen inom kategorin Small Cap och Mid Cap använder sig av alternativet *Eget avsnitt samt not*, 10 respektive 21 procent. Företagen som använder sig av alternativet *Not utan rubrik* för att upplysa om risker är enbart företag som är noterade på Small Cap-listan.

Riskupplysningar utifrån storlek 2007												
	Eget avsnitt		Eget avsnitt samt not		Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alt not med egen rubrik		Not med egen rubrik		Not utan rubrik		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Small Cap	1	3	3	10	16	55	7	25	2	7	29	39
Mid Cap	1	4	6	21	12	43	9	32			28	37
Large Cap	1	6		0	12	66	5	28			18	24
Totalt	3	4	9	12	40	53	21	28	2	3%	75	100

Tabell 4.1 Riskupplysningar utifrån storlek 2007

4.1.2 Företagens upplysningslämnande beroende på branschtillhörighet

Vid jämförelse av branschtillhörighet visas en stor skillnad mellan branscherna avseende upplysningslämnandet i *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik*. Branschen Finans och Fastighet utmärker sig då 74 procent av företagen väljer att använda sig av det alternativet för att upplysa om sina risker. Andelen företag från branschen Dagligvaror som upplyser i *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* är 56 procent och slutligen är andelen företag från Industri 38 procent som använder sig av det ovannämnda alternativet.

Industribranschen använder sig i högre grad av alternativet *Not med egen rubrik* än de andra två branscherna. Andelen företag från Industribranschen är 35 procent medan andelen från Finans och Fastighet är enbart 18 procent och andelen företag från Dagligvarubranschen är 28 procent.

De företag som väljer att upplysa om risker i *Eget avsnitt samt not* är företag från branscherna Dagligvaror med 16 procent samt Industri med 15 procent. Företag inom Finans och Fastighet som valt det tidigare nämnda alternativet är endast 4 procent.

Riskupplysningar utifrån branschtillhörighet 2007												
	Eget avsnitt		Eget avsnitt samt not		Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alt not med rubrik		Not med egen rubrik		Not utan rubrik		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Finans & Fastighet			1	4	17	74	4	18	1	4	23	31
Dagligvarorvaror			3	16	10	56	5	28			18	24
Industri	3	9	5	15	13	38	12	35	1	3	34	45
Totalt	3	4	9	12	40	53	21	28	2	3	75	100

Tabell 4.2 Riskupplysningar utifrån branschtillhörighet 2007

Företagen inom branschen Finans och Fastighet valde i huvudsak att upplysa om risker i *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* vilket majoriteten från samtliga företagsstorlekar valde att använda det ovannämnda alternativet. Bortsett från detta gick det inte och utläsa något mönster. Det var enbart företag från gruppen Small Cap som upplyste om risker i en *Not utan egen rubrik*. Likaså var det enbart företag från Mid Cap gruppen som upplyste om risker både i ett *Eget avsnitt samt not med egen rubrik*.

Inom branschen för Dagligvaror var det även här en majoritet av företagen som valde att upplysa om risker med hjälp av *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik*. I den här branschen upplyste företagen som är noterade på Small Cap samt Large Cap-listan på ett homogent sätt. De företag som är noterade på Mid Cap listan skilde sig dock från de övriga storleksklasserna. Större andelen av företagen inom gruppen Mid Cap valde att upplysa om risker i *Eget avsnitt samt not*. Likaså var det enbart företag från Mid Cap gruppen som valde alternativet *Eget avsnitt samt not* för att upplysa om risker.

Företagen inom Industribranschen visade på en större spridning av sätten att upplysa om risker än övriga branscher. Spridningen inom sättet att upplysa om risker var dock inte hänförlig till någon speciell storlekskategori utan kan utläsas från samtliga företagsstorlekar. Inom den här branschen var det inget alternativ som hade överlägsen majoritet. Totalt sett var det ungefär lika stor andel av företagen som upplyste om risker med hjälp av *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* respektive *Not med egen rubrik*. För den här branschen kan det utläsas att företag inom Mid- samt Large Cap väljer att upplysa om risker på ett likartat sätt. Vidare är det enbart företag som är noterade på Small Cap-listan som väljer att upplysa om risker genom en *Not utan rubrik*.

4.2 2008

Fram till år 2008 hade företag en god tillväxttakt för att mötas av en dramatisk omställning vilket bland annat kan utläsas av Xano AB:s årsredovisning. Xano AB:s situation har försämrats av bland annat ett högt ränteläge samt negativ valutapåverkan då den svenska kronan försämrades gentemot bland annat euron. Att år 2008 innebar en tydlig inbromsning beskrivs det om i exempelvis AB Volvo:s årsredovisning. Trots det tuffa konjunkturläget kan det utläsas att en försiktig optimism finns hos bland annat företaget Systemair AB.

4.2.1 Företaget storlek

Även under 2008 är det mest förekommande bland företagen att upplysa de finansiella riskerna i *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* vilket utgörs av 59 procent av samtliga företag. Det är också vanligt förekommande att upplysa om risker i *Not med egen rubrik* vilket utgörs av 24 procent av företagen.

Företag inom gruppen Mid Cap utmärker sig då de i högre grad väljer att upplysa om risker i *Not med egen rubrik*, *Eget avsnitt* samt *Eget avsnitt samt not* än de övriga grupperna. Företag noterade på Mid Cap-listan upplyser i lägre grad i *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik*.

Företag från grupperna Small Cap samt Large Cap utmärker sig genom att upplysa på liknande sätt. I de båda storleksklasser kan likheter utläsas med undantag för alternativet *Not med egen rubrik*. Andelen företag från Small Cap-listan som använder alternativet *Not med egen rubrik* representeras av 8 procent medan företag noterade på Large Cap-listan representeras av 16 procent.

Riskupplysningar utifrån storlek 2008												
	Eget avsnitt		Eget avsnitt samt not		Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alt not med egen rubrik		Not med egen rubrik		Not utan rubrik		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Small Cap	1	3	2	7	19	66	6	8	1	3	29	39
Mid Cap	3	11	4	14	12	43	9	32			28	37
Large Cap	1	6	1	6	13	72	3	16			18	24
Totalt	5	7	7	9	44	59	18	24	1	1	75	100

Tabell 4.3 Riskupplysningar utifrån storlek 2008

4.2.2 Företagets branschtillhörighet

Vid granskning av företagens riskupplysande utifrån branschtillhörighet uppkommer inga nämnvärda skillnader. Andelen företag från samtliga tre branscher som väljer att upplysa om risker med en *Not med egen rubrik* är i princip densamma och ligger i ett intervall mellan 22 – 28 procent. Även här är det alternativet *Förvaltningsberättelse samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* som är det mest använda alternativet och intervallet är 53 – 65 procent.

Det är enbart inom branscherna Finans och Fastighet samt Industri som företagen upplyser om risker i *Eget avsnitt*. Valet att upplysa om risker i *Eget avsnitt samt not* är mer förekommande inom branscherna Dagligvaror samt Industri än vad det är inom branschen Finans och Fastighet.

Riskupplysningar utifrån branschtillhörighet 2008												
	Eget avsnitt		Eget avsnitt samt not		Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alt not med egen rubrik		Not med egen rubrik		Not utan rubrik		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Finans & Fastighet	2	9	1	4	15	65	5	22			23	31
Dagligvaror			2	11	11	61	5	28			18	24
Industri	3	9	4	12	18	53	8	24	1	3	34	45
Totalt	5	7	7	9	44	59	18	24	1	1	75	100

Tabell 4.4 Riskupplysningar utifrån branschtillhörighet 2008

Företag inom Finans och Fastighetsbranschen väljer att upplysa om risker på ett likartat sätt. Större andelen från samtliga storlekskategorier väljer att upplysa om risker i *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik*. För år 2008 var det inget företag som upplyste om risker i en *Not utan egen rubrik*. Företag noterade på Mid samt Large Cap-listan upplyste om risker på ett mycket homogent sätt. För år 2008 var det enbart företag noterade på Small Cap-listan som valde att upplysa om risker genom ett *Eget avsnitt samt en not med egen rubrik*.

Inom Dagligvarubranschen upplyser en majoritet av den totala andelen företagen med hjälp av *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik*. Likaså för den här branschen är det inget företag som upplyser om risker i en *Not utan rubrik*. Företagen inom den här branschen upplyser i stort sett på ett enhetligt sätt. Inom den här branschen är det enbart företag inom gruppen Mid Cap som har valt att upplysa om risker i ett *Eget avsnitt samt not med rubrik*.

För branschen Industri är det återigen alternativet *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* som de flesta företagen väljer att använda sig av. Det näst mest förekommande sättet att upplysa om risker är i *Not med egen rubrik*. Inom branschen förekommer det dock att företag inte upplyser om risker med en egen not utan använder sig istället av *Not utan rubrik*. De företag som har valt det sistnämnda alternativet utgörs enbart av företag inom Small Cap gruppen. I stort upplyser företag noterade på Small samt Mid Cap-listan på ett enhetligt sätt. 87 procent av de företag som ingår i gruppen Large Cap upplyser om risker med hjälp av *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik*.

4.3 Sammanfattande jämförelse mellan åren 2007 och 2008

Utifrån faktorn storlek har det skett en ökning under år 2008 avseende att upplysa om risker i *Eget avsnitt*, från 4 procent år 2007 till 7 procent år 2008. Andelen företag som väljer att upplysa om risker i *Eget avsnitt samt not* har dock minskat från år 2007 då det var 12 procent av företagen till 9 procent under år 2008. För såväl 2007 som 2008 års årsredovisning var det 53 respektive 59 procent som valde att upplysa om riskerna i *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik*. Däremot har det skett en minskning från år 2007 till år 2008 avseende att upplysa om risker genom *Not med egen rubrik*. Under år 2007 var det 28 procent som upplyste om risker i *Not med egen rubrik* medan det var 24 procent av företagen som valde att upplysa om risker på det ovannämnda sättet under år 2008. Likaså har andelen företag som väljer att upplysa om risker med hjälp av *Not utan egen rubrik* minskar från 3 procent under 2007 till 1 procent under 2008.

Utifrån faktorn branschtillhörighet har valet att upplysa om risker genom *Eget avsnitt* ökat från 2007 till 2008. Ökningen är hänförlig till branschen Finans och Fastighet. För 2007 var det inget företag inom branschen Finans och Fastighet som använde sig av alternativet *Eget avsnitt* vilket det var för år 2008. Företagen inom branschen Dagligvaror valde att inte använda sig av *Eget avsnitt* för risker vare sig under 2007 eller 2008.

Alternativet att använda sig av *Eget avsnitt samt not* har minskat något från år 2007 då den var 7 procent till år 2008 då det var 4 procent av företagen som valde detta alternativ. Minskningen är hänförlig till branscherna Dagligvaror samt Industri. Andelen företag som har valt att använda sig av *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* har ökat totalt sett från år 2007 till år 2008. Inom branschen Industri har andelen företag som upplyser på det här sättet ökat från 38 procent till 53 procent. Likaså har företag inom branschen Dagligvaror som använder sig av *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* ökat från 56 till 61 procent. Den bransch där det har skett en minskning av användandet av *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* är branschen Finans och Fastighet, i den här branschen har det skett en minskning från 74 till 65 procent. Alternativet *Not med egen rubrik* har minskat från 28 procent år 2007 till 24 procent för år 2008.

Slutligen har det även skett en minskad användning av alternativet *Not utan rubrik* från 2 procent till 1 procent för år 2008. För år 2007 var det företag från branscherna Finans och Fastighet samt Industri som använde alternativet Not utan rubrik för att upplysa om risker. För år 2008 var det dock enbart företag från branschen Industri som använde sig av alternativet *Not utan rubrik*.

4.4 Statistiska tester

Statistiska tester genomfördes på materialet för att undersöka om det finns ett samband mellan upplysningslämnandet och företagets storlek respektive företagets branschtillhörighet. Nedanstående tabeller visar på att det inte finns något statistiskt säkerställt samband för ett företags upplysningslämnande och dess storlek respektive branschtillhörighet. Det fanns inte ett samband mellan dessa variabler vare sig för år 2007 eller år 2008. För att det ska vara ett statistiskt säkerställt samband mellan två variabler måste signifikansen vara lägre än 0,05 det vill säga 5 procent. De statistiska testerna visar dock på att signifikansnivån har förändrats avseende variabel storlek mellan åren 2007, då den var 0,811, och 2008, då den var 0,351. Det är dock fortfarande inte statistiskt säkerställt.

2007	
	Signifikans
Storlek	0,811
Branschtillhörighet	0,998

2008	
	Signifikans
Storlek	0,351
Branschtillhörighet	0,973

5. Analys

I det här kapitlet analyseras det empiriska materialet mot referensramen. Faktorerna företagens storlek samt branschtillhörighet kommer att analyseras var för sig. Informationslämnandet för åren 2007 samt 2008 kommer att analyseras samtidigt.

5.1 Förändras företagens upplysningar om risker vid en konjunktur-nedgång?

För både år 2007 samt 2008 valde merparten av företagen att upplysa om risker i *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik*, andelen var 53 procent 2007 respektive 59 procent 2008. Likaså har det skett en ökning i användandet att upplysa om risker i ett *Eget avsnitt*, från 4 procent under 2007 till 7 procent för 2008.

Den ökning som det empiriska materialet visar avseende användandet av alternativen *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* och *Eget avsnitt* kan hänföras till den mindre optimism som en lågkonjunktur innebär för ekonomin. Lågkonjunkturen kan ha medfört ett ökat intresse för de finansiella rapporternas innehåll från aktieägarnas håll.⁹⁷ Detta kan kopplas till att företaget lämnar utförliga upplysningar så att läsaren av den finansiella rapporten kan skapa sig en egen uppfattning⁹⁸ och kan vara extra relevant för en användare av den finansiella rapporten under en lågkonjunktur.⁹⁹

En annan aspekt på något ökade upplysningslämnande kan vara hänförligt till att företagen vill få en lägre kostnad för det egna kapitalet för att på så sätt göra sig attraktiva för nya investerare.¹⁰⁰ Detta då många företag har valt att söka kapitaltillskott från potentiella investerare istället för hos banker då de har blivit mer restriktiva i sin utlåning.¹⁰¹ Det kan också vara kopplat till den lägre kapitalkostnad som ett ökat informationsutlämnande medför¹⁰² som kan vara önskvärt i en lågkonjunktur.

Samtidigt kan informationslämnandet ses som ett tecken på att företagen har blivit allt mer transparenta i sin redovisning. Transparensen kan även ha att göra med investerarnas ökade efterfrågan av information om bland annat risker. Detta eftersom investerarna troligtvis är mer riskmedvetna i och med den rådande lågkonjunkturen.¹⁰³ Ytterligare ett tecken på att företagen blivit mer transparenta är att det skett en minskning av användandet att upplysa om risker med hjälp av *Not utan rubrik*. Minskningen kan analyseras utifrån att företagen önskar få en lägre kapitalkostnad. Detta eftersom forskning visat på att en högre transparens medför en lägre kapitalkostnad.¹⁰⁴

⁹⁷ Wennberg, I ”För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen” 2003

⁹⁸ Marton et al. ”IFRS – i teori och praktik” 2008

⁹⁹ Wennberg, I ”För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen” 2003

¹⁰⁰ Ström, N. ”Essays on information disclosure – Content, Consequences and Relevance” 2006

¹⁰¹ Riksbanken “Riksbankens företagsintervjuer december 2008 – januari 2009” 2009

¹⁰² Barth, M-E. Schipper, K. “Financial Reporting Transparency” 2008

¹⁰³ Wennberg, I ”För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen” 2003

¹⁰⁴ Barth, M-E. Schipper, K. “Financial Reporting Transparency” 2008

Även om upplysningarna bara ökat i en liten omfattning bidrar det ändå till att den rådande informationsasymmetrin på den finansiella marknaden minskar.¹⁰⁵ En reducerad informationsasymmetri på den finansiella marknaden kan dock vara önskvärt även vid en högkonjunktur.

Som det framgår av den empiriska undersökningen upplyser merparten av företagen om risker och osäkerhetsfaktorer. Det är en ökning jämfört med den undersökning som revisionsbolaget KPMG genomförde utifrån 2005 års årsredovisningar.¹⁰⁶ Detta kan förklaras med att företagen numera är bekanta med IFRS-regelverket vilket medför ett högre informationslämnande samt en mindre spridning av företagens sätt att upplysa om risker.

5.2 Påverkas upplysningslämnandet av företaget storlek?

Företag inom gruppen Small Cap har ökat sitt upplysningslämnande, detta med avseende på användandet av *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* som ökat från 55 procent till 66 procent. Vidare framkommer en ökning av upplysningslämnandet då användandet av *Not utan egen rubrik* har minskat från 7 procent till 3 procent.

Företag noterade på Mid Cap-listan har ökat användandet av alternativet *Eget avsnitt* som ökat från 4 till 11 procent. De övriga alternativen för att upplysa om risker har inte förändrats. Andelen företag som använder *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* är 43 procent för respektive år.

Företag på Large Cap-listan har minskat användandet av *Not med egen rubrik* och istället ökat användandet av *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik*, en ökning från 66 till 72 procent.

Utifrån den kostnad – nytta aspekten som finns angående informationslämnandet visas att större företag oftast lämnar mer information då större företag har en lägre kostnad vid framtagandet av informationen än vad ett mindre företag har och samtidigt har en större nytta av informationsgivningen.¹⁰⁷ Eftersom det oftast är en större informationsasymmetri i ett större företag har även upplysningslämnandet en viktigare funktion i det större än i det mindre företaget.¹⁰⁸ Det empiriska materialet visar på att andelen företag noterade på Small samt Large Cap-listan som väljer att upplysa om risker med hjälp av

¹⁰⁵ Healy, P.M. Palepu K. "Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature" 2001

¹⁰⁶ KPMG "Forefront 2007/01" 2007

¹⁰⁷ Ström, N "Essays on Information Disclosure. Content, Consequence and Relevance" 2006

¹⁰⁸ Jaafar, A. McLeay, S. "Country Effects and Sector Effects on the Harmonization of Accounting Policy Choice" 2007

Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik i princip är densamma. Det empiriska materialet visar vidare på att det är företag noterade på Mid Cap-listan som väljer att inte upplysa om risker i samma utsträckning som de övriga undersökta företagen. Utifrån kostnadsaspekten borde företagen som är noterade på Mid

Cap-listan antas lämna mer information än företagen noterade på Small Cap-listan. Detta då de mindre företagen kan antas inte ha lika stora resurser tillägnat för denna aktivitet.

Det har tidigare nämnts i studien att det finns ett positivt samband mellan ett företags upplysningslämnande och dess storlek. Sambandet kan analyseras utifrån agentteorin som visar på att större företag oftast har ett större spritt ägande vilket bidrar till en större informationsasymmetri. Informationsasymmetrin kan dock minskas med hjälp av ett utökat informationslämnande.¹⁰⁹ Det kan även förklaras utifrån den positiva redovisningsteorin som bland annat nämner företagets storlek som en förklarande faktor avseende upplysningslämnandet.¹¹⁰ Det här sambandet har dock inte bevisats i den empiriska undersökningen då det inte finns någon statistisk säkerställd skillnad avseende upplysningslämnande och företagets storlek.

5.3 Påverkas upplysningslämnandet av företagets branschtillhörighet?

74 procent av de undersökta företagen inom branschen Finans och Fastighet upplyste under år 2007 om risker i *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med rubrik*. Under år 2008 minskade andelen till 65 procent och en ökning skedde i alternativet *Eget avsnitt* som var 0 procent år 2007 till 9 procent år 2008. För år 2007 var det företag inom branschen som upplyste om risker i *Not utan rubrik* vilket saknades helt under år 2008.

Företagen inom branschen för Dagligvaror visade inte på någon skillnad avseende upplysningslämnande för åren 2007 och 2008. Andelen företag som upplyste om risker i *Förvaltningsberättelse samt eget avsnitt alternativt not med rubrik* var 56 procent för 2007 och 61 procent för 2008.

Den största förändringen inom branschen Industri var användandet av alternativet *Förvaltningsberättelse samt eget avsnitt alternativt not med rubrik*. Ökningen för alternativet från 38 procent 2007 till 53 procent 2008 är den största förändringen som påträffats i den empiriska undersökningen. Under 2008 fanns det fortfarande företag inom industribranschen som upplyste om risker i en *Not utan rubrik*.

Under 2007 var det företag inom Finans och Fastighet som upplyste mest om de finansiella riskerna i undersökningen. Vidare visar det empiriska materialet på att det även var i den här branschen det skedde en minskning av upplysningslämnandet under år

¹⁰⁹ Ström, N. "Essays on information disclosure – Content, Consequences and Relevance" 2006

¹¹⁰ Watts, R.L., Zimmerman, J.L. "Positive Accounting Theory" 1986

2008 jämfört med år 2007. Företagen inom Industribranschen är de som har ökat sitt upplysningslämnande avseende finansiella risker under år 2008.

Forskning visar på att företag inom en viss bransch tenderar att likna varandra även om det innebär att regler inte efterföljs. Företagen i väletablerade branscher väljer att handla mer utifrån sedvana.¹¹¹ Inom branscherna Finans och Fastighet samt Dagligvaror upplyser företagen i princip på ett mycket homogent sätt oavsett företagsstorlek och det kan tyda på att en viss isomorfism råder inom branschen. Den isomorfism som är den mest framträdande är den mimetiska, där företagen tar efter varandras handlingsmönster.¹¹²

Vidare finns det andra som beskriver branschtillhörighet som en avgörande faktor avseende förhållningssättet till upplysningslämnandet. I olika studier framförs det att företag inom branschen Industri är de som lämnar mest upplysningar i jämförelse med andra branscher.¹¹³ Detta visar även den empiriska undersökningen på, dock enbart för år 2008. Under år 2007 var det 38 procent av Industriföretagen som upplyste om risker i *Förvaltningsberättelse samt eget avsnitt alternativt not med rubrik* och under år 2008 har andelen ökat till 53 procent.

Företagen inom Industribranschen har ett mer varierat mönster för upplysningslämnandet än de andra undersökta branscherna och det råder det inte lika stor isomorfism. Det är företagen noterade på Large Cap-listan som upplyser i *Förvaltningsberättelsen samt eget avsnitt alternativt not med egen rubrik* och det talar för agentteorin där det finns ett samband mellan företagets storlek och upplysningslämnandet.¹¹⁴ Däremot visade det sig inom branschen att företag noterade på Small Cap-listan upplyste i större utsträckning än företag noterade på Mid Cap-listan, detta talar emot agentteorin.

Eftersom finanskrisen drabbade de olika branscherna på olika sätt kan företagen i de olika branscherna tänkas variera sitt upplysningslämnande. Företagen inom branschen Dagligvaror har inte drabbats av krisen lika hårt som bland annat företag inom Industribranschen har gjort.¹¹⁵

Det empiriska materialet visade på att företagen inom Dagligvarubranschen inte har ändrat sitt sätt att upplysa om risker och detta kan förklaras med de inte har berörts av krisen på ett märkbart sätt. En alternativ förklaring kan vara att det är en mycket utpräglad bransch där de väljer att göra som den starkaste aktören.

¹¹¹ Powell W.W Dimaggio P J. "The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields" 1983

¹¹² Ibid

¹¹³ Einhorn, E. Ziv, A. " Intertemporal Dynamics of Corporate Voluntary Disclosures" 2008

¹¹⁴ Artsberg, K "Redovisningsteori – policy och praxis" 2005

¹¹⁵ Riksbanken "Företagsinterjuver 2009" 2009

De undersökta företagen inom Industribranschen har ökat sitt upplysningslämnande avseende risker. En förklaring kan vara att det är en bransch som drabbats djupt av krisen. Det finns också studier som visar på att Industriföretag lämnar mycket upplysningar oberoende den ekonomiska situationen.¹¹⁶ Samtidigt finns det dock företag inom branschen som fortfarande upplyser om risker genom *Noter utan egen rubrik* och det talar emot de tidigare genomförda studierna.

Företagen inom Finans och Fastighet har till viss del minskat sitt upplysningslämnande som nämnts tidigare. Minskning borde vara hänförlig, utifrån krisens art, till fastighetsbolagen då dessa företag inte har drabbats av krisen på samma sätt som bland annat fastighetsbranschen. De finansiella företagen borde däremot ha ökat sitt upplysningslämnande om det ses utifrån krisens art och omfattning. Detta stämmer överens med den studie där det visade sig att finansbolag är relativt sett bättre på att upplysa om risker än vad fastighetsbolagen är.¹¹⁷

¹¹⁶ Ström, N "Essays on Information Disclosure. Content, Consequence and Relevance" 2006

¹¹⁷ Sundén Jelmini, M "Bristande riskbeskrivning i Svenska börsbolag" 2004

6. Slutsats

I det här kapitlet presenteras de slutsatser som har framkommit utifrån analysen i föregående kapitel. Kapitlet avslutas med förslag till vidare forskning inom ämnet.

6.1 Inledning

Studien ämnade undersöka huruvida företagen ändrar sitt upplysningslämnande vid en konjunkturedgång. Upplysningslämnandet begränsades till risker och studien undersökte särskilt om storlek och branschtillhörighet var avgörande faktorer för upplysningslämnandet. De branscher som valdes att undersökas var *Finans och Fastighet, Dagligvaror* samt *Industri*. Slutsatserna kommer att presenteras utifrån studies problemformulering och dess underfrågor

- Förändras företagens upplysningar om risk vid en konjunkturedgång?
- Är en eventuell förändring hänförlig till företagets storlek?
- Är en eventuell förändring hänförlig till företagets branschtillhörighet

6.1.1 Förändras företagens upplysningar om risker vid en konjunkturedgång?

Det finns flera olika aspekter på vad som påverkar företagens upplysningslämnande om risker. Utifrån studien har bland annat konkurrensaspekten framkommit, IFRS-regelverket, hur företagen själva uppfattar transparens, riskuppfattning i en lågkonjunktur samt hur företagets upplysningsnivå har varit de föregående åren.

Det har inte skett en nämnvärd ökning av upplysningslämnandet under år 2008 jämfört med år 2007 och kan förklaras utifrån ett konkurrensperspektiv. Om företagen skulle välja och lämna ytterligare information kan detta istället skada företaget istället för att gynna det. Den optimala nivån för hur mycket information som företagen bör lämna kan då ha uppfattas av företagen vara uppnådd utifrån 2007 års nivå.

Informationslämnandet beror också på IFRS-regelverket som anger tydligt vad för information som ska lämnas. Företagen kan ha blivit mer välbekanta med regelverket och vet därmed hur mycket information som ska lämnas enligt lag. Även om företagets intressenter efterfrågar mer information och organisationer såsom IASB reglerar upplysningarna kommer det fortfarande att vara en viss informationsasymmetri mellan aktörerna på den finansiella marknaden. Informationsasymmetrin kommer att kvarstå eftersom företagsledningen alltid kommer att veta mer om företaget än dess intressenter och ägare.

Uppfattningen om vad optimal transparens är kommer även i framtiden att kvarstå mellan företaget och dess intressenter. Detta då företaget kan uppfatta sitt informationslämnande

som optimalt. Intressenterna kan dock efterfråga ytterligare information då de anser att företagen inte är tillräckligt transparenta i sitt informationslämnande.

Som tidigare nämnts i studien efterfrågar företagens intressenter mer information under en lågkonjunktur och har sitt ursprung i att man är mer riskavers under en lågkonjunktur. Att företagen väljer att inte lämna ut mer information under en lågkonjunktur skulle kunna förklaras med att det medför att företagen måste hålla den här informationsnivån även i framtiden. Olika studier påvisat att ett företag inte kan lämna mer information ett räkenskapsår och lämna ute informationen ett annat. Om ett företag en gång valt en viss informationsnivå kan nivån endast höjas och inte sänkas utan att skada företaget. Företag som är i behov av nytt kapital dels från nuvarande samt potentiella aktieägare kan tänkas lämna mer information för att möta marknadens krav på information.

Om ett företag väljer att lämna mer upplysningar ett år än de övriga åren kommer företaget att bli tvungen att lämna lika utförliga upplysningar även i framtiden. Den dag då lågkonjunkturen vänder kommer intressenterna fortfarande att efterfråga lika mycket som under lågkonjunkturen. Det kan då vara ett strategiskt val av företaget att inte lämna allt för mycket upplysningar.

Vissa av de här aspekterna påverkas under en lågkonjunktur och vissa inte. De faktorer som inte anses påverkas av en lågkonjunktur är bland annat konkurrensperspektivet samt företagens förhållningssätt till upplysningar. Konkurrensaspekten tros ha en betydelse när företagsledningen bestämmer hur omfattande information som ska ges ut. Detta kan därmed vara en förklarande faktor till varför det inte skett en nämnvärd förändring avseende en ökning av upplysningarna. Andra faktorer som däremot påverkas av en lågkonjunktur är företagens syn på risker samt behovet av nytt kapital. Dessa aspekter påverkar upplysningslämnandet i positiv mening och är faktorer som kan tänkas påverka ökningen i upplysningslämnandet i en lågkonjunktur.

6.1.2 Påverkas informationslämnandet av företagens storlek?

För att undersöka om det finns ett samband mellan företagens upplysningslämnande och dess storlek genomfördes en hypotesprövning på materialet. Hypotesprövningen gav dock inte ett statistik säkerställt samband mellan upplysningslämnandet och företagens storlek och innebär att upplysningslämnandet inte är beroende på företagens storlek.

Den empiriska undersökningen visade inte någon skillnad i upplysningslämnandet utifrån faktor storlek och skulle kunna förklaras av att företag från samtliga klasser är i behov av nytt kapital. För att företagen ska få tillgång till nytt kapital måste de lämna mer information eftersom investerarna kräver detta.

En viss ökning av upplysningslämnandet kan också vara ett sätt för företagen att signalera att det går bra för dem. Trots svåra tider väljer de att lämna utförliga upplysningar för att på så sätt få en positiv ton och hopp om framtiden.

Det går inte att applicera agentteorin på det empiriska materialet och kan ha sin förklaring i att samtliga företag är noterade och har därmed ett spritt ägande. Om man istället hade valt att jämföra ett noterat med ett onoterat företag kan agentteorin ha varit en större förklarande faktor. Dock med reservation för att båda företagen följer IFRS.

Vid framtagandet av upplysningar uppkommer det ytterligare kostnader för företaget och kan vara en bidragande faktor till att företagen väljer att inte lämna ytterligare upplysningar i en lågkonjunktur. Går det dåligt för företaget kan det vara så att företaget väljer att inte lägga ytterligare resurser på den finansiella rapporten, och då speciellt på den ytterligare informationsgivningen. Detta kan gälla företag från samtliga storlekskategorier.

De företag som har undersökts är alla noterade och medför att samtliga företag har ett mer eller mindre stort spritt ägande. Utifrån den här aspekten behöver samtliga företag ha en informativ finansiell rapport. Samtliga företag har därmed nytta av att lämna utförliga upplysningar och kan bidra till att inga större skillnader uppkommer avseende företagets upplysningslämnande och dess storlek.

En annan aspekt som talar för att det inte är någon skillnad i upplysningslämnandet utifrån företagets storlek är att samtliga företag följer IFRS och applicerar dess standarder på ett homogent sätt. Detta bidrar till att de finansiella rapporterna blir informativa och vilket i sin tur bidrar till att det inte är någon större skillnad mellan företagen utifrån dess storlek.

6.1.3 Påverkas informationslämnande av företagets branschtillhörighet?

De hypotesprövningar som gjordes på materialet avseende samband mellan företaget upplysningslämnande och branschtillhörighet visade inte på något statistiskt säkerställt samband och medför att upplysningslämnandet inte är beroende på företagets branschtillhörighet.

Utifrån den empiriska undersökningen visar det dock på en viss skillnad i informationslämnande utifrån faktorn branschtillhörighet och kan förklaras av att de olika branscherna har påverkats på olika sätt av den finansiella krisen.

Företag inom Industribranschen upplyser om risker på ett utförligt sätt som kan ha sin förklaring i att det är en bransch som har påverkats djupt av den aktuella krisen. Eftersom företagen har drabbats av krisen kan de tänkas vara i behov av nytt kapital och kan då tvingas lämna mer information för att möta marknadens krav på informationsgivning.

Fastighetsbolagen har inte ändrat sitt upplysningslämnande nämnvärt vilket kan ha sin förklaring i att de inte har drabbats av den aktuella krisen. Bilden kan ha varit en annan

om räntan hade varit högre. Finansbolagen har däremot lämnat mycket och utförliga upplysningar och kan ha sin förklaring i att det är en av de branscher som har påverkats mest av den finansiella krisen. Likaså kan situationen i Baltikum påverka deras uppfattning om krisen.

Den sista branschen, Dagligvaror, har inte ändrat sitt sätt att lämna upplysningar om risker mellan åren 2007 och 2008. Det kan förklaras av att det är en av få branscher som inte har drabbats av krisen i samma utsträckning som ovan nämnda branscher.

En annan aspekt av upplysningslämnandet utifrån branschtillhörighet kan vara den att företagen väljer att göra som övriga företag inom branschen. Om ett företag hade ändrat sitt sätt att lämna upplysningar skulle det kunna bidra till att övriga företag väljer att utöka sina upplysningar likaså. Om ett företag har ökat sina upplysningar väsentliga kanske det hade varit så att fler företag hade hakat på den trenden.

6.2 Förslag till vidare forskning

Det har varit intressant att studera hur olika branscher påverkas av en global kris som inte lämnat någon oberörd. En intressant infallsvinkel skulle kunna vara att välja ett fåtal företag från olika branscher och granska de mer ingående och se hur de har påverkats av den rådande krisen.

Ytterligare en intressant aspekt är att använda primärkällor från respektive företag. En primärkälla skulle kunna bidra med värdefull information vilket saknas i den kvantitativa ansatsen.

En annan intressant infallsvinkel skulle vara att jämföra hur informationslämnandet ser ut utifrån företagens skuldsättningsgrad. Upplysandet kan tänkas variera utifrån hur lånefinansieringen ser ut.

7. Källförteckning

Böcker

Artsberg, Kristina (2005) Redovisningsteori –policy och –praxis. Lund: Liber ekonomi

Dahmström Karin (2005) Från datainsamling till rapport. Lund: Studentlitteratur

Deegan, Craig. Unerman, Jeffery (2006) Financial Accounting Theory McGraw-Hill Education, European Edition,

Djurfeldt Göran, Larsson Rolf, Stjärnhagen Ola, (2003) Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder. Lund: Studentlitteratur

Eliasson, Annika (2006) Kvantitativ metod från början. Lund: Studentlitteratur

Hamilton, Gustaf (1996) Risk management 2000. Lund: Studentlitteratur

Holme, Idar Magne och Solvang, Bernt Krohn (1997) Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder. Lund: Studentlitteratur

FAR (2009) Internationell redovisningsstandard i Sverige. Stockholm: FAR / SRS

Jacobsen, Dag Ingvar (2002) Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen. Lund: Studentlitteratur

Marton, Jan, Falkman, Pär., Lumsden, Marie, Pettersson, Anna-Karin., Rimmel, Gunnar. (2008) IFRS - i teori och praktik. Stockholm: Bonniers Utbildning

Patel, Runa. Davidsson, Bo (2003) Forskningsmetodikens grunder, Att planera, genomföra och rapportera en undersökning. Lund: Studentlitteratur

Smith, Dag (2006) Redovisningens språk. Lund: Studentlitteratur

Wahlgren, Lars (2005) SPSS – Steg för Steg. Lund: Studentlitteratur

Watts, Ross L. Zimmerman, Jerold, L. (1986) Positive Accounting Theory New Jersey: Prentice-Hall, INC., Englewood Cliffs

Artiklar

Akerlof George A.,(1970) “The Market for Lemons: Quality Uncertainty and the Market Mechanism” Aug, Vol. 84 Issue 3, p488-500, 13p

Buisman, Jan (2006) "Första erfarenheterna av IFRS-redovisning" Balans nr 5 Årgång 32

Diamond, Douglas. Verrecchia, Robert (1991) "Disclosure, Liquidity, and the Cost of Capital" Journal of Finance

Edlund, Carina., Arnell, Göran (2007) "Andra Året med IFRS" Forefront 2007/01 KPMG

Edlund, Carina. Kyrö, Jorma. (2007) "Nyheter inför bokslutet 2007" Balans nr 12 Årgång 33

Einhorn, E. Ziv, A. (2008) "Intertemporal Dynamics of Corporate Voluntary Disclosures" Journal of Accounting Research Vol. 46 No. 3 June

Falkman, Pär (2009) "Debatt: Offentlig sektors redovisning i tider av global finansoro" Balans nr 3 Årgång 35

Flöstrand, Per. Ström, Niklas (2006) The valuation relevance of non-financial information. Management Research News Vol. 29 No. 9, 2006

Gray, S, J. Skogsvik, Kenth "Voluntary Disclosures of Quated Pharmaceutical Companies in Sweden and the UK" European Accounting Review

Healy, K.G, Palepu (2001) "Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature" Journal of Accounting and Economics 31 405-440

Jaafar, Aziz; McLeay, Stuart. (2007) "Country Effects and Sector Effects on the Harmonization of Accounting Policy Choice" Abacus, Vol. 43 Issue 2, p156-189, 34p

Oxelhiem, Lars (2006) "Ingen indikation på ökad transparens" Balans nr 4

Löfgen, Karl-Gustaf. Persson, Torsten, Weibull, Jörgen. (2001) "Marknader med asymmetrisk information" Ekonomisk Debatt, årg 29, nr 8

Dimaggio P J. Powell W.W. (1983) "The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields" American Sociological Review, Vol. 48 pp.147-160

Sundén Jelmini, Maria (2004) "Bristande riskbeskrivning i Svenska börsbolag" Svenska Dagbladet http://www.svd.se/naringsliv/nyheter/artikel_142833.svd (2009-11-17)

Trane, Anne (2008) "Ekonomiåret 2008: Den stora kraschen" Rapport - SVT http://svt.se/2.89203/1.1356280/ekonomiaret_2008_den_stora_kraschen?lid=senasteNytt_1075287&lpos=rubrik_1356280 (2009-11-14)

Trueman, B. (1986) "Why do managers voluntarily release earnings forecasts?" Journal of Accounting and Economics, 8, pp. 53-71

Wennberg, Inge (2003) "För lite hänsyn till risk och osäkerhet i redovisningen" Balans nr 1

Wihlborg, Håkan. Bäckström, Anders (2002) "Krav på upplysningar om risker i årsredovisningen" Balans nr 4

Barth, Mary E.. Schipper, Katherine (2008) "Financial Reporting Transparency" Journal of Accounting Auditing & Finance Vol. 23 Issue 2, p173-190,

Rapporter

Ernst & Young (2005) "Investors on risk. The need for transparency"

Finansinspektionen (2009) "Risker i det finansiella systemet november 2009"

Riksbanken (2009) "Riksbanken Företagsintervjuer maj 2009"
http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Rapporter/2009/Foretag_sintervjuer_juni09_SV_1.pdf 2009-12-02

Riksbanken (2009) "Riksbankens företagsintervjuer i december 2008 – januari 2009"
http://riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Rapporter/2009/PPR0902/PPR_feb_09_Ruta4.pdf (2010-01-06)

Riksbanken (2008) "Riksbanken Företagsintervjuer 2007"
http://riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Rutor_IR/PPR_08_1_sv_artikel3.pdf (2010-01-06)

Ström, Niklas (2006) "Essays on Information Disclosure. Content, Consequence and Relevance" Doktors avhandling Uppsala Universitet

Internet & databaser

Business Source Premier, inloggning via Göteborgs Universitet

FAR Komplet, inloggning via Göteborgs Universitet

IAS Plus "IFRS 7" <http://www.iasplus.com/standard/ifrs07.htm> (2009-11-24)

OMX Nordic Exchange <http://www.nasdaqomxnordic.com/> (2009-11-11)

Årsredovisningar

A-Com AB
Addtech AB
ASSA ABLOY AB
Atlas Copco AB
Avanza Bank Holding AB
B&B TOOLS AB
Beijer Alma AB
Bilia AB
Björn Borg AB
Borås Wäfveri AB
BTS Group AB
Cardo AB
Castellum AB
Catena AB
Clas Ohlson AB
Corem Property Group AB
Diös Fastigheter AB
East Capital Explorer AB
Elanders AB
Electrolux, AB
Fagerhult, AB
Fast Partner AB
Fastighets AB Balder
Gunnebo AB
Heba Fastighets AB
Hennes & Mauritz AB
HL Display AB
HQ AB
Hufvudstaden AB
Husqvarna AB
Industrivärden AB
Intellecta AB
Investor AB
KABE AB
KappAhl Holding AB
Lammhults Design Group AB
Ledstiernan AB
LinkMed AB
Mekonomen AB
Midway Holding AB
Netonnet AB
New Wave Group AB
Nibe AB

Nobia AB
Nordnet AB
Peab AB
Poolia AB
Proffice AB
Ratos AB
Rederi AB Transatlantic
SAAB AB
Sandvik AB
SAS AB
SCANIA AB
Semcon AB
SinterCast AB
Skandinaviska Enskilda Banken
Skanska AB
SKF, AB
SkiStar AB
SWECO AB
Svedbergs i Dalstorp AB
Svenska Handelsbanken
Systemair AB
Ticket Travel Group AB
Traction AB
Tricorona AB
Uniflex AB
Wallenstam AB
Venue Retail Group AB
Wihlborgs Fastigheter AB
Volvo, AB
XANO Industri AB
ÅF AB
Öresund, Inv
estment AB

Bilagor

Bilaga 1 – Analyseringsmall vid årsredovisningsgranskningen

Riskupplysning	Kod
Eget avsnitt	1
Eget avsnitt samt not	2
Förvaltningsberättelsen	3
Not med egen rubrik	4
Not utan rubrik	5
Upplyser ej	9

Bilaga 2 – Observationsschema 2007 / 2008

	Risk- upplys- ning 2007 2008				
Industri Small Cap					
14 av totalt 29	Eget avsnitt	Eget avsnitt samt not	Förvaltnings- berättelsen	Not med egen rubrik	Not utan rubrik
BTS Group AB			3 3		5
HL Display AB		2	3		
Intellecta AB			3	4	
Lammhults Design AB			3	4	
Midway Holding AB	11				
Poolia AB		22			
Proffice AB			3	4 4	
Rederi AB Transatlantic		2		4	
Semcon AB			3	4	
SinterCast AB			3	4	
Svedbergs i Dalstorp AB			3		5
Tricorona AB			3	4	
Uniflex AB			3 3		
XANO Industri AB			3	4	
Mid Cap					
12 av totalt 24,					
Beijer Alma AB			3 3		
Cardo AB	1				5
Fagerhult, AB				4 4	
Gunnebo AB				4 4	
Peab AB			3 3		
SAS AB				4 4	
SWECO AB			3 3		

Systemair AB				4 4	
Nibe AB		2 2			
ÅF AB		2	3		
Addtech AB		2		4	
B&B TOOLS AB	1	2			
Large Cap					
8 av toalt 15					
ASSA ABLOY AB			3 3		
Atlas Copco AB	1		3		
SAAB AB			3 3		
Sandvik AB			3 3		
SCANIA AB			3 3		
Skanska AB	1	2			
SKF, AB			3 3		
Volvo, AB			3 3		

	Riskuppl ysning 2007 2008				
Finans & Fastighet Small Cap	Eget avsnitt	Eget avsnitt samt not	Förvaltningsb erättelsen	Not med egen rubrik	Not utan rubrik
7 av totalt 14					
Diös Fastigheter AB			3		5
Fastighets AB Balder			3 3		
Catena AB		2 2			
Corem Property Group AB			3 3		
Ledstiernan AB			3 3		
LinkMed AB			3 3		
Traction AB			3 3		
Mid Cap					
9 av totalt 18					
Avanza Bank Holding AB				4	
East Capital Explorer AB			3 3		
Fast Partner AB			3 3		
Heba Fastighets AB			3 3		
HQ AB			3 3		
Nordnet AB			3 3		
Wallenstam AB		2		4	
Wihlborgs Fastigheter AB		2			4
Öresund, Investment AB			3 3		
Large Cap					
7 av totalt 14					
Castellum AB	1		3		
Hufvudstaden AB			3	4	
Industrivärden AB			3 3		
Investor AB			3	4	

Ratos AB				4 4	
Skandinaviska Enskilda Banken			3 3		
Svenska Handelsbanken			3 3		

Dagligvaror Small Cap	Riskuppl ysning 2007 2008				
8 av totalt 16	Eget avsnitt	Eget avsnitt samt not	Förvaltningsb erättelsen	Not med egen rubrik	Not utan rubrik
Bilia AB				4 4	
Borås Wäfveri AB			3 3		
A-Com AB			3 3		
Elanders AB			3 3		
kabe ab			3 3		
Netonnet AB			3 3		
Ticket Travel Group AB			3 3		
Venue Retail Group AB				4 4	

Mid Cap					
7 av totalt 14					
Björn Borg AB			3	4	
Clas Ohlson AB		2		4	
Nobia AB		2 2			
KappAhl Holding AB				4 4	
Mekonomen AB			3 3		
New Wave Group AB			3 3		
SkiStar AB		2 2			
Large Cap					
3 av totalt 5					
Husqvarna AB			3 3		
Electrolux, AB			3 3		
Hennes & Mauritz AB				4 4	

Bilaga 3 – Kodning vid Kruskal-Wallis test i SPSS

Storlek	
List notering	Kod
Small Cap	1
Mid Cap	2
Large Cap	3

Branschtillhörighet	
Bransch	Kod
Finans och Fastighet	1
Dagligvaror	2
Industri	3

Bilaga 4 – Statistiska tester

Kruskal-Wallis Test avseende upplysningslämnande och storlek

2007

Ranks

	VAR00001	N	Mean Rank
VAR00002	1,00	29	39,03
	2,00	28	36,09
	3,00	18	39,31
	Total	75	

Test Statistics(a,b)

	VAR00002
Chi-Square	,418
Df	2
Asymp. Sig.	,811

a Kruskal Wallis Test

b Grouping Variable: VAR00001

2008

Ranks

	VAR00001	N	Mean Rank
VAR00003	1,00	29	40,76
	2,00	28	38,57
	3,00	18	32,67
	Total	75	

Test Statistics(a,b)

	VAR00003
Chi-Square	2,097
Df	2
Asymp. Sig.	,351

a Kruskal Wallis Test

b Grouping Variable: VAR00001

Kruskal-Wallis Test avseende upplysningslämnande och branschtillhörighet

2007

Ranks

	VAR00001	N	Mean Rank
VAR00003	1,00	23	38,02
	2,00	19	37,74
	3,00	33	38,14
	Total	75	

Test Statistics(a,b)

	VAR00003
Chi-Square	,005
Df	2
Asymp. Sig.	,998

a Kruskal Wallis Test

b Grouping Variable: VAR00001

2008

Ranks

	VAR00001	N	Mean Rank
VAR00003	1,00	23	37,39
	2,00	19	38,63
	3,00	33	38,06
	Total	75	

Test Statistics(a,b)

	VAR00003
Chi-Square	,044
Df	2
Asymp. Sig.	,978

a Kruskal Wallis Test

b Grouping Variable: VAR00001